Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 236 (16459) | 1983 оной октябриин 14, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

...РЭҺЭЭ ...РТЭЭНҺЭЭ ...ЭЛДЭХЭ

...ороохо таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр сүм ...абаха, гүрэн түрэдөө ороохо тушааха түсэбөө ...ргэхэ, ниитынгээ адууһа малда ядамаггүй хү... таряанай зүйл таһалжа үгэхэ, ерэхэ жэлэй ур... һуури болохо үрэһэ хүрэнгэ һайнаар бэл... мүнөө үеын гол шухала зорилго болоно.

...рэһэнһөө һайн ургаса абтахагүй» гэжэ урдан... арад зон хэлсэдэг байһан. Энэнь аргагүй зүб. ...таряанай үрэһэн тухай ходо анхаралаа хандуул... сортын, эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ ур...абаха, тэрэнээ саг соонь сэбэрлэхэ, наринаар ха... түхэрөөн жэлэй туршада оролдодог ажахынууд ...шье тогтууритай, үндэр баян ургаса хуряадаг, ...шанартай ороохо абадаг ха юм.

...ар жэшээ болгон, Мухар-Шэбэрэй районой ...» Бэшүүрэй районой «Победа», Хяагтын «Родина», Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Дружба» кол... Улаан-Үдын районой Ивалгын туршалга-үйлэд...ахые онсолон тэмдэглэхээр.

...жэлнүүдтэ сагай уларилай таарамжагүй бай...жалан, олохон ажахынууд тарилгын үрэһэ ...дуталдаһан, бэрхэтэй байдалда ороһон байна. ...алда эсэс табихын тула республикын партий... хүдөө ажахын органууд нёдондонһоо хойшо ба...хүдэлмэри ябуулаа. Ажахы бүхэндэ өөһэдын үрэ...ха абаха тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараа...рэһэнэй участогууд бии болгогдоо. Тиигэжэ байг... республикын колхоз, совхозуудта шэнэ, холын ...ар хэрэглэгдэхэ сортнуудай хүрэнгөөр тарилга 177 мянган гектарта хэгдээ. Энэнь үнгэрэгшэ ...орходоо, 36 процентээр дээшэлһэн байна.

...эдын ашаар, механизаторнууд, таряашадай ...ойгоор ажаллаһанай ашаар, олохон ажахынууд... тарян яһала һайнаар ургаа. Эндэһээ колхоз, ...гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө амжалтатай ...дүүрэн аргатай. Гадна ерэхэ жэлэй тарилгада ...эрхим шанартай үрэһэ хааха арга боломжо ...бүхэндэ бии.

...онуудта хаа хаанагүй ерэхэ жэлэй үндэр ур...эһэн болохо үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ хатаалга ...һайнаар ябуулагдажа байһаар. Хяагтын районой ... богонихон саг соо 48,3 мянган центнер ороохо ...хүрэнгэ хаажа, түсэбөө 69 процент дүүргэбэ. ... Хориин, Улаан-Үдын районуудай ажахынууд ...эхэ хүдэлмэреэ эмхитэйгээр үнгэргэхые орол-...

...ье энэ шухала хүдэлмэри олохон районуудта ун...агдаһаар. Эдэнэй тоодо Баргажанай, Яруунын, ... Прибайкалиин, Кабанскын, Загарайн районуу...эжэ болоно. Эдэнэр түсэбтэ даабаряа оройдоол ...процент дүүргээд байна. Тиигэжэ республикын ...совхозууд бүхыдөө үрэһэ хааха даабаряа байгша ...ябриин 3-най байдалаар 28 процентдэ хүргөө.

...й гол шалтагаан юуб гэхэдэ, гансашье хадагда...най нойтон байһанһаа бэшэ, ажахынуудай тоог ...хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэнһээ үрэһэ ..., хатаалга мүртэйгөөр ябуулагданагүй.

...мүнөө үрэһэ бэлдэхэ аятай сагай хүрэжэ ерээд ...үндэр бүтээсэтэй, жэгдэ һайн хүдэлмэри ябуул... тоогой хүдэлмэрилэгшэдэй ажалыень тодор...эхэ, эдэнэртэ шадаал һаа туһалагшадые хүсэ...лхо, энэ талаар олон тоото асуудалнуудые да...эхэ, тэдэнэрэй хэһэн хүдэлмэриинь хинан шал...оохо сэбэрлэдэг, хатаадаг түхеэрэлгэнүүдые һаад...ябуулха эрхэ байдал хангаха ёһотой.

...хэды сүлөөгүй байгаашье һаа, олохон ...ай агрономууд үрэһэ хаалгада онсо анхарал ... Түнхэнэй районой «Мир» колхозой ахамад ...В. Д. Хамагаев үрэһэ бэлдэлгые жэл бүхэн...гүримтайгаар ябуулдаг. Тэрэ ажахыдаа «бурят-... «кометэ» гэжэ хоёр янзын шэниисын сортнуу...дэг юм. Иигэжэ тус колхоз ямаршье уларил...и ороохо таряа элбэгээр хуряажа абана.

...эй хамта зарим колхоз, совхозуудай агрономууд ...ай тарилгын үрэһэ эртээнһээ сэбэрлэжэ хада...арыень саг соонь шалгуулха тушаа анхаралаа ...андуулнагүй.

...ондо колхоз, совхозууд ерэхэ жэлэй ургасада, дүн 496 мянган центнер ороохоной, 476 мянган цент...таабхын, 11 мянган центнер олон жэлэй ногооной ...эхэ түсэбтэй. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ ...дэшээ болоно.

...ангай ургасые дээшэлүүлхын, үбһэнэй шана... болгохын тула олон жэлэй ногооной үрэһэ эл...эхэ гээшэ баһал шухалада тоологдоно. Мүнөө ... дотор бүхыдөө олон жэлэй ногооной 1889 ...рэһэн бэлдэгдээ. Иигэжэ түсэб 17 процентдэ ...

... бүхэндэ Бэшүүрэй совхоз, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхоз олон жэлэй ногоо ургуулха, тэ...рэһэ абаха хүдэлмэреэ муу бэшээр эмхидхэдэг. ...эй хамта хартаабхын, олон жэлэй ногооной хү...аха хэрэгтэ ажахынуудай мэргэжэлтэд үшөөл ха... багатайгаар хандана. Колхоз, совхозууд олон ...ногоо яһала ехээр ургуулдаг болонхой. Теэд тэ...шатагүй үрэһэ суглуулжа абаха тушаа бодотоор ...огүй.

...ынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, та...й эдэ дутуу дундануудаа зүбөөр ойлгожо, тэрэ...адхахын тула хүдэлмэреэ эмхитэйгээр эрхилээ ...ерэхэ жэлдэ урдынгаа үрэ дүнгүүдээ нилээд ...арга боломжотой ха юм. Тиимэһээ энэ шухала ...на нэгэшье үдэр һаатангүй ябуулха, бүхы хүсэ ...элсүүлэн ажаллаха эрилтэ табигдана.

...эһээ таряа хатаадаг, сэбэрлэдэг бүхы агрега... хоёр халаанда хүдэлгэхэ, ажалдаа эрхим һайн үрэ ...һан хүнүүдые материальна болон моральна та...урмашуулха, хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэн дэ... социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үрэ дүнгүүдыень ...ортонь согсолхо гээшэ партийна комитедүүдэй, ...ай, комсомолой эмхинүүдэй уялгата хэрэг мүн ...

...харюусалгатай сагай үнгэрхэеэ байхадань, үрэһэ ...е унжагайруулжа огтолон болохогүй. Эдэ бү...зүбөөр ойлгожо, бии байгаа дутуу дундануудаа ...адхажа, байгша оной ноябриин 1 болотор бүхы ... I ба II классай шанартайгаар хадагалха гээшэ ...эрэй шухала зорилго болоно.

...эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум хүдөө ажа...ангаяа үрэһэ үйлэдбэрилгэдэ үшөө ашаглагдаа...ан арга боломжонуудые эли тодоор зааһан байха ...энние бэелүүлгэдэ республикын партийна, совет, ...ажахын органуудай, бүхы таряашадай хүсэл орол... дүүрэнээр элсүүлһэнэй, газар таряалангай ашаг ...д дээшэлүүлһэнэй ашаар 1985 ондо ороохо абал... мянган тоннодо, хартаабха—235 мянган тоннодо ...р хараалагдана. Иимэ ехэ ургаса абахын тула газар ...ай ажалые эрхилэлгэ бүхы дээрэнь һайжаруул...эй хэбэлэлгэ ... үндэр ургасатай, хартаабхын ... ургасатай ... хуримтада ... бүхы таряашадай ... хэрэглэлгэ ... шухала болоно.

...ЭХЭ ЖЭЛЭЙ УРГАСАДА

ЧЕРКАССА. Каменска ба Тальновска районуудай ажалшад ерэхэ жэлдэ таряалангай эрхим ургаса абахын тулада газараа хими... хангаха хүдэлмэри... Эндэхи хүжаргай газарай гектар бүхэндэ дурбэ-табан тонно ... Сахарай промышленностида ... гарадаг хүжаргай газарые ... найрамаар ... үргэлжэлүүлнэ. Бригадын ... «Сельхозхимиин» тухай шэглэлтэй 45 отрядта энэ хүдэлмэри дааланхай.

(ТАСС-ай корр.).

ХУРЯАЛГАА ЭМХИТЭЙГЭЭР ТҮГЭСХЭХЭ!

БҮХЫ ХҮСӨӨРӨӨ

ФОТОРЕПОРТАЖ

Энэ жэлдэ Түнхэнэй совхоздо 1660 гектарта ороохото тарималнууд таригдаһан юм. Энээнии сум хуряажа абахын тула эндэ ороохо таряанай 7—7 комбайнтай, гурба-гурбан автомашинатай хуряалга-зөөлгын 2 звено эмхидхэгдэһэн байгаа. Юрэнхыдөө ажахыда ороохо хуряалгада 50 гаран хүн хабаадана.

Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой механизаторнууд Алгагай, Ёлоотын таряалангай һүүлшын гектарнуудай ургаса хадажа байна. Гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 14 центнер ороохо сохижо абана. Энэнь нёдондонойхиһоо 3 центнерээр ехэ болоно. Зарим поли дээрэһээнь гектарай 22 центнер хүрэтэр ороохон суглуулагдаһан байна.

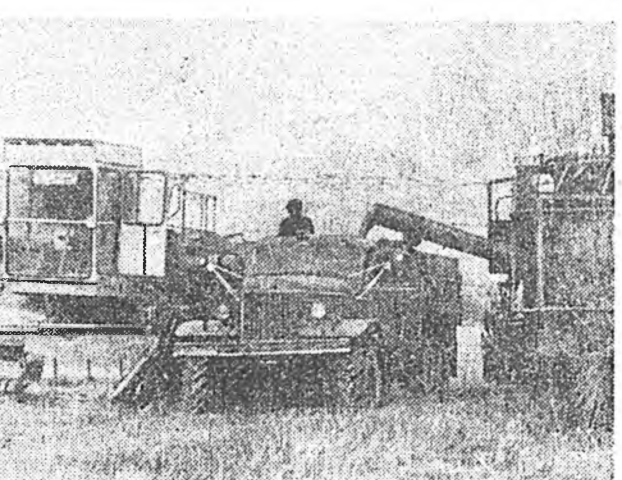
— Энэ жэлдэ ороохо таряамнай хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ургаа,—гэжэ совхозой ахамад агроном Саян Жамбалов хөөрэнэ. —Хэрбээ сентябрь һарын эхиндэ хүсэд эдеэшээдүй таряанай хюруу-да сохиулжа хүлдөөгүй һаань, нилээд баян ургаса хуряажа абаха байгаабди. Гэбэшье манай совхоз мүнөө жэл 17.000 гаран центнер таряа лаб хуряажа абаха гэжэ батаар хэлэхэ аргатайб. Энэ хадаа нёдондонойхиһоо 3000 центнерээр ехэ болоно гээшэ.

Ажахын Шэмхын отделениин таряашад энэ жэлдэ харюу-салгата хаһадаа тон һайнаар бэлдэһэн, мүн энэ хүдэлмэреэ эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Түрүү механизатор А. Н. Котовщиковой толгойлһон энэ дэхи хуряалга-зөөлгын звено ургасые заахаашье гээлтэдэ орууланаги, хуряажа дүүргэхэнь.

Звеногой гэшүүд дундаһаа түрүү комбайнер Александр Афанасьевич Зверевэй ажал хүдэлмэрине онсолон тэмдэглэлтэй. Тэрэ долоодохи жэлээ совхоздоо комбайнераар ажаллана. Тиимэһээ яһала дүй дүршэлтэй болоһон юм. Суг хүдэлжэ байһан нүхэдтөө хэзээдэшье туһалхаар бэлэн байдаг. Энэ звенодо комбайнернууд В. В. Котовщиков, К. Д. Зверев болон бусад һайнаар хүдэлмэрилнэ. Харин автомашинын жолоошон А. Ф. Шубин комбайнуудые минуташье һаатуулангүй ороохо зөөжэ, бусад жолоошодтоо һайн жэшээ харуулна.

Совхозой таряалан дээрэ ургаса хуряалгын дүүрэхэ дүтэлхэ бүри комбайнуудай, мүн намарай паар хахалжа байһан тракторнуудай хүнхинөөн замханагүй. Мүнөө жэл совхозой механизаторнууд үнгэрһэн жэлэйхиһээ 200 гектараар ехэ гэхэ гү, али бүхыдөө 800 гектарта намарай паар хахалжа үрдеэ.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: түрүү комбайнер А. А. Зверев; комбайнуудһаа ороохон ашагдажа байна; автомашинын жолоошон А. Ф. Шубин.

Автэрай фото.

ХОЛО ҮЛҮҮЛБЭ

СССР-эй Эдеэ хоолой программа хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд гүрэндэ таряа худалдаха байгша оной түсэб үлүүлэн дүүргэбэ. Түсэбэй ёһоор 4200 центнер ороохон худалдагдаха һаа, октябриин нэгэнэй мэдээгээр 5200 центнер худалдагданхай.

Гүрэндэ таряа худалдахатаяа хамта колхозникууд хойто жэл тариха тарилгынгаа үрэһэ хүрэнгэ хааха. Мүнөө 6060 центнер үрэһэнэй ороохон хадагалагдаад байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажахыда таряа хуряалгын хүдэлмэри дүүрэхэнь. Поли дээрэ 30 гаран комбайн хүдэлөө. Ургаса хуряалга дээрэ комбайнернууд Ц-Д. Табутаров, С. Цыренжапов, Л. Бадматаров, А. Кашин, В. Телешов, Б. Лудупов, Д. Буянтуев, А. Балданов, Ю. Цырендондопов, Ц-Д. Васильев гэгшэд онсо шалгарна.

Р. БАЛДАНОВ.

ТАЛЫН ГАЛНУУД

□ Колхоздо бүхы таряанайнь ехэнхи хуряагдаа. □ Гектар бүриһөө дунда зэргээр 20—22 центнер ороохон абтана. □ Түрүү комбайнернуудынь тус бүридөө 7000—8000 центнер таряа сохёо. □ Хуряагдаһан полинуудай 80 процентын һолоомон суглуулагдаад, намарай паар ехээр хахалагдаа.

ҮДЭШЭ НИЛЭЭД орой болоһон хойно Түгнын голой таряанай тоогто хүрэжэ ерэхэдэмнай, эршэтэй халуун хүдэлмэри түлэг ябажа байба. Таряа сэбэрлэдэг олон тоото оньһон машина, түхеэрэлгэнүүдэй хүнхинөөн ойро зуураашье замханагүй. Үндэр баханануудта тодхогдоһон электрын гэрэлдэ оршон тойронхи үдэртэл адли һаруул. Хайшаашье харахада—ороохоной ехэ ехэ обоонууд. Тэрэнние хиидхэжэ, сэбэрлэжэ байһан хүнүүд, машинанууд ороохо алтан бороо шэнгеэр адхаруулна. Мүн шэнэ ургасын таряа тээһэн автомашинанууд хээрэһээ ерэжэл байна.

Тоогые даагшын багахан таһалга соо колхозой түрүүлэгшэ В. А. Колмаков, ахамад агроном С. Е. Филатов гэгшэд ехэ данса дэлгээнхэй, юушьеб тооложо, согсолжо һуубал. Бултанайнь шарай эсэнги тэмдэгтэйшье һаа, нюдэдынь ялалзажа, нэгэл омогтой хүхюун шэнгеэр харагдаа һэн.

— Үдэр соо хэды шэнээн таряан сохигдооб гэжэ тоолложо байнабди. Яһала урмашахаар тоонууд харагдана даа. Колхозой хоёр тоог дээрэ үдэрэй 9,5—10 мянган центнер ороохон буунa. Хэрбээ түрүүн бүхыдөө 90 мянган центнер таряан абтаха гэжэ хараалагдаһан һаа, мүнөө болохоло тэрэмнай 100 мянган центнертэ хүргэгдэхэ аргатай болоод байна, — гэжэ түрүүлэгшэ шоотын яһаханuудые нишэ тиишэнь таснясгүүлэнэ.

Ушарынь юуб гэхэдэ, «Заганский» колхоздо бүхы 5959 гектар таряанайнь табан мянга үлүүтэй гектарайнь ургаса абтаад, 90 үлүүтэй мянган центнер ороохон сохигдоо гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 20 центнер таряан хуряагдаба гээшэ.

— Һая наашадашье колхоздо иимэ баян ургаса абтаагүй юм. Мүнөө жэлдэ гүрэндөө 28 мянган центнер таряа худалдажа, хоёр түсэб дүүргэхэ, үшөө долоо мянган центнер ороохо нэмэжэ тушаагаад, урда жэлнүүдтэ дутуу үгэһэнөө хүсөөхэбди, — гэжэ нүхэр Колмаков ахамад агроном тээшээ хаража, энеэбхилэн хэлэнэ. — Юрэдөөл, Савелий Еремеевич, костюмайнгаа энгэртэ орден зүүхэ нүхэ эртээнһээ гаргаха болоолши даа.

— Виктор Александрович, «горхо үшөө харааагүй аад, гуталаа бү тайлая». Түрүүн бүхы ургасаяа хуу амбаартаа оруулаял даа. Тиигээд юун болоноб, харана бэзэбди, — гэжэ агрономынь энеэнэ.

—Үшөө 2-3 хоногто шиниг нойтоной ороогүйл һаань, хэрэгшье бүтэхэ даа. Хуряалга эгээл түргэндөө ороо гээшэ, — гэжэ түрүүлэгшэ сэдьхэлээ ханангяар хэлэнэ.

Үнгэрһэн сентябрь һарада сагай уларилай орёо бэрхэтэй байгаашье һаань, Заганай таряашад бүхы һүбэлгэн бэрхэеэ, мэргэжэл шадабаряа гаргажа, хамаг хүсэеэ элсүүлэн хүдэлжэ, ургаса хуряалгын бүхы хүдэлмэрине һайнаар эмхидхэжэ шадаа гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Колхозой түрүүлэгшэ, ажахын мэргэжэлтэд, партийна, комсомолой комитедүүдэй секретарьнар энэ үе соо үдэр һүниие илгангүй, хүн зонтоёо хамта таряалан дээрэ, полевой стануудта, тоогууд дээрэ ходо байжа, бүхы ажалые эмхидхэн ябуулна. Механизаторнуудыншье урдахи ехэ харюусалгаяа гүйсэд ойлгожо, хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхи гуримтайгаар, габшагай шангаар хүдэлнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Энээн тушаань хэдэн баримта дурдахаар. Хэрбээ районой олонхи ажахынуудта бэрхэ комбайнернуудайнь тус тустаа һаял 3500—4000 центнер таряа хуряагаад байхада, «Заганский» колхозой түрүү комбайнернууд Василий Ревенский, Юрий Власюк, Карп Иванов гэгшэд 7200—8100 хүрэтэр центнер таряа сохинхой. Гансахан һүүлэй хоёр үдэртэ бэрхэ комбайнер В. К. Ревенский 1250 центнер ороохо бункерһаа гаргажа, нүхэдөө ахая. Түрүүлэгшын хэлэһэнэй ёһоор, саашадаа булта иимээр хүдэлбэл, олохон комбайнер арбаад мянган центнер таряа сохижо, социалис мүрысөөнэй гуримаар 200 — 250 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэхэ аргатай.

Гадна ажахыда хуряагдаһан полинуудай 80 процентын һолоомон суглуулагдажа сомогдоо. Хамта 2300 гектарта намарай паар хахалагдаа. Бүхы 323 гектарта таригдаһан хартаабхань хори гаран хоног соо хуряагдажа абтаа.

— Бидэ энэ жэлдэ бүхы техникэеэ һайнаар хубаарилжа, хуряалтын хоёр комплекс эмхидхээбди. Тэдэнние дүршэлтэй бэрхэ бригадирнууд И. П. Филиппов, Т. Д. Калашников гэгшэд хүтэлбэрилдэг. Комплекс бүхэндэ таряа хадаха, хуряаха, ороохо зөөхэ, полиин һолоомо суглуулха, намарай паар бэлдэхэ, бүхы комбайн, тракторнуудта техническэ харууһа хэхэ, бусад юумээр хангаха тусхай звенонууд бии болгогдоо юм. Энээнэй ашаар эдэ бүхы хүдэлмэри жэгдэ һайнаар ябуулагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй, — гээд, нүхэр Колмаков мэдүүлнэ.

— Үлэшэлэн бусажа ябахадамнай, Түгнын голоор, Заганай хойто гүбээгээр хуряалгын агрегадуудай, элдэб машинануудай галнуудайнь эндэ тэндэ ялаганалдахые харахадаа, һүниин сагташье таряалан дээрэ ажалай халуун амисхал замханагүй гэжэ мэдэхээр байгаа һэн.

М. НАМЖИЛОВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совед тэ, облпрофсоведтэ болон ВЛКСМ-эй обкомдо

МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭ БОЛОН ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАЛГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР 1983 ОНОЙ ГУРБАН КВАРТАЛАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ болон гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхэ талаар 1983 оной гурбан кварталай туршада районууд хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной совет болон ВЛКСМ-эй обком тогтоол абаба.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 119, һү—112, нооһо—104 процент дүүргэһэн, 1982 оной энэ үеынхитэй сасуулхада, гүрэндэ мяха худалдалгаяа 21, һү—10, нооһо—9 процент дээшэлүүлһэн, бүхы малайнгаа тоо толгой олошоруулжа, нэгэдэхи һуури эзэлһэн ЗЭДЫН РАЙОНДО КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг 1200 түхэригэй нэгэдэхи шантайгаар барюулагдаба.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 103, һү—107, нооһо—104 процент дүүргэһэн, 1982 оной энэ үеынхитэй сасуулхада, гүрэндэ мяха худалдалгаяа 2, һү—8, нооһо—7 процентээр дээшэлүүлһэн, малайнгаа тоо толгойе олошоруулһан МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОН хоёрдохи һуури эзэлжэ, 800 түхэригэй хоёрдохи шанда хүртэбэ.

ХОЙТО-БАЙГАЛАЙ РАЙОН 500 түхэригэй гурбадахи шанда хүртөө. Район гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 105, һү—136, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, гүрэндэ мяха худалдалгаяа 13, һү—16 процентээр дээшэлүүлһэн, эбэртэ бодо малайнгаа, тэрэ тоодо үнеэдэйнгээ тоо толгойе олошоруулһан байна.

ХЯАГТЫН БОЛОН ПРИБАЙКАЛИИН РАЙОНУУДАЙ ажахынууд мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ талаар һайнаар ажаллаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

НҮХЭДЭЙ АЛЬГАН ХАЛУУН

УЛААН-БААТАР. (Телефоноор дамжуулаглаба). Монгол ороной өөрсэ янзын архитектура, уран зураг, хүгжэм, арадайнь олохон ёһо заншалнууд эртэ урдаһаа үндэһэтэй юм. Улаан-Баатарай онсо шухаг музейнүүдэй экспонадуул энээнние баһал гэршэлнэ. Гэбэшье залуу наһан, ерээдүй тээшэ эрмэлзэлгэ мүнөөдэрэй Монголой эгээл онсо хадуугдама шэнжэ болоно. Ороной хүн зоной 70 процентнь 30-һаа доогуур наһанай хүнүүд болоно. Улаан-Баатарта үхибүүд ехэ олон, тиин хамаг һайн юумэн тэдээндэ зорюулагдадаг байна.

МНР-тэ үнгэргэгдэжэ байһан СССР-эй үдэрнүүдтэ хабаадагша Буряадай делегациин түбхинэһэн Баянгол гостиница тушаа Пионернүүдэй байшан баригдажа байнхай. Совет барилгын 2-дохи трестын СМУ-гай бригада тэндэ хүдэлнэ. Тус трестдэ интернациональна бригаданууд хүдэлдэг байба. Жэшээнь, монгол ба совет барилгашадай залуушуулай интернациональна бригада Пионернүүдэй байшангые бодхооно. Москваһаа ерэһэн М. Спирин—бригадир, өөрөө баһал залуу юм. Бригадын хүдэлмэришэдэй олонхинь Монголой залуушуулай революционно холбооной гэшүүд, манай комсомолшуул юм гэжэ тэрэ хэлэнэ. ВЛКСМ-эй мүндэлһэн үдэрэй хүндэлэлдэ бригада габшагай ажалай вахтада жагсаһан байгаа.

Монголой хүдэлмэришэн анги залуу юм. Монголой ревсомолой ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Л. Тудэв Буряадай зохёохы ажалтай залуушуулай түлөөлэгшэдтэй уулзахадаа, бүхы орон дотор Агууехэ Октябриин 66 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха талаар ревсомолшууд болон залуушуулай социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй гэжэ хэлээ. Монголой залуушуул совет ханинарһаа олон юумэндэ һурадаг гэжэ Л. Тудэв онсолон заагаа.

Монголой ревсомолой ЦК-да эмхидхэгдэһэн уулзалгада хабаадагшад оперо болон баледэй театрай манай залуу артистнуудай хоорэсэ ехэ һонирхон шагнаба. Залуушуултай үнгэргэгдэдэг хүдэлмэри тухай, залуушуултай хүдэлхэ талаар СССР-эй хүгжэмтэ театрнуудай харалгала Москва, Ленинград хотонуудай һүүлээр Улаан-Үдэ хотын 3-дахи һуури эзэлһэн тухай тэдэнэр хөөрэжэ үгөө. Буряадай комсомолой ветерануудай нэгэн—профессор, түүхын эрдэмэй доктор, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшын орлогшо Д. Б. Улымжиев уулзалгада хабаадагшадай дунда байлсаа. Манай арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ талаар эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнгоо түлөө Даши Батуевич МНР-эй правительствын шагнуудта хүртэнхэй. Тэдээн дээрэнь үшөө нэгэ шан нэмээ — МНР-эй ревсомолой «Залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ габьяатай байһанай түлөө» гэһэн Хүндэлэлэй тэмдэг тэрээндэ энэ уулзалга дээрэ барюулагдаа. Профессор Д. Б. Улымжиев Монгол орон ерэхэ бүриндоо залуушуултай, ревсомолшуудтай уулзадаг юм. Тиин энэшье удаа тэрэ Эрдэнэт хотын залуушуулай урда, Улаан-Баатарай дээдэ һургуулинуудта лекцинүүдые уншаа. Манай лектор, түүхын эрдэмэй кандидат Д. Д. Очировтай хамта МНР-эй ревсомолой аймагай комитедүүдэй секретарьнарай урда үгэ хэлээ. Тиихэдэ манай оперно театрай ВЛКСМ-эй комитедэй гэшүүн, Буряадай АССР-эй габьяата артистка, бэлигтэй балерина Татьяна Дудеева түрүүшынхеэ Монгол ерэһэн байна. Тэрэ концертнүүдтэ хабаадахаһаа гадна Монголой оперо болон баледэй театрай сценэ дээрэ баледэй зүжэгүүдтэ РСФСР-эй габьяата артист В. Ганженкэтэй сугтаа хатарна. Баледэй артистнууд Е. Самбуева, Ю. Муруев гэгшэд зүжэгүүдтэ баһал хабаалана.

Уулзалгада хабаадаһан Т. Дудеева, О. Аюрова, В. Ганженко, Ю. Муруев, Б. Шагдарон гэгшэд МНР-эй ревсомолой ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. РСФСР-эй габьяата артистка Е. Самбуева, дуушан С. Дашицыренова гэгшэд Монголой ревсомолой Хүндэлэлэй тэмдэгээр шагнагдаһан байна.

— Гэртээ байһан шэнги мэдэрэл минии сэдьхэлдэ байна, — гэжэ Буряадай АССР-эй габьяата артистка Т. Дудеева үгэеэ эхилбэ. — Монгол хани нүхэдтэеэ хамта балетнэ станогой хажууда хэшээл үнгэргэнэбди, репетици хэлсэнэбди, сценэ дээрэ наада табинабди. Ленинградта Вагановагай нэрэмжэтэ хореографическа академическэ училищида хамта һураһан Д. Гэрэл, Ц. Чимит гэжэ хани басагадтаяа эндэ уулзааб. Бидэ монгол нүхэдтөө имагтал хаба дүршэлөө дамжуулан үгэнэ бэшэ, харин өөһэдһөөнь горитой һургаал абажа байнабди. Жэшээнь, би Монголой түрүү балерина Г. Оюун, тэрээнтэй хамта наададаг О. Батсайхан гэгшэдэй бэлиг шадабарине хаража ехэтэ баясааб, гайхааб.

Аха дүү хоёр арадай түлөөлэгшэнэрэй иимэ уулзалга, харилсан туһалалсалга аша үрэтэй байна гэжэ гансашье Т. Дудеева хэлээгүй. Энээн тушаа Пионернүүдэй байшангай барилга дээрэ ажаллажа байһан шулуушан Т. Галсанбаатар мүн лэ иимэрхүү үгэнүүдые хэлэһэн байна. Гадна Улаан-Баатарай хибэсэй фабрикада, һургуулинуудта, һуралсалай бусад зургаануудта болоһон уулзалгануудай дээрэ иимэ үгэнүүд хэлэгдэбэ.

КОММУНИСТ ТАРЯА ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ

БУСАДЫЕ ЗОРИГЖУУЛАН ЭЛСҮҮЛНЭ

Түнхэнэй районой «Мир» колхозой механизаторнууд октябриин 11-нэй мэдээгээр 18 мянга гаран центнер ороохо таряа хуряажа абаад байба. Харин тэдэнэр түсэбэй ёһоор 16.300-гаад центнер ороохото ургамалнуудай ургаса хуряаха даабаритай юм. Мүнөө энэ ажахынхид таряа хуряалгаяа үргэлжэлүүлһээр. Тэдэнэр үшөө 450 гектар талмайн ургамалнуудые хадажа абаха ёһотой.

Колхоздо хуряалга-зөөлгын 3 звено эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнь бултадаа байгша онһоо хамтын подрядай гуримаар хүдэлнэ. Эндэхи таряашадай дунда дэлгэрүүлэгдэһэн мүрысөөндэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Владимир Доржиевич Машкиновай хүтэлбэрилһэн звеногой гэшүүд онсо шалгарна. Тус коллективтэ эмхидхэгдэнхэй партийно-комсомолой саг зуурын бүлэг механизаторнуудай ажал хэрэгүүдтэ горитой нүлөө үзүүлнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй бүридэлдэ орогшод ганса үгөөрөө бэшэ, харин өөһэдынгөө жэшээгээр сүг хүдэлдэг нүхэдөө габшагай ажалда зоригжуулна, элсүүлнэ бшуу. Агроном мэргэжэлтэй Дари-Цырен Цыренович Осоров партгрупоргнь юм. Мүн коммунистнууд В. Д. Жамбалов, А. Д. Гыргенов болон хэдэн комсомолшууд партийна бүлэгтэ оролсоно. Ажахыда байгуулагдаһан звено бүхэндэ партийно-комсомолой бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй гэжэ эндэ хэлэлтэй. Үнинэй партиин гэшүүд Д.-Ц. Ц. Осоров, А. Д. Гыргенов гэгшэд ажахы дотороо хүндэтэй, нэрэ түрэеэ ажал хэрэгээрээ баталан, элирхэйлэн ябадаг хүнүүд юм. Мүнөө тус звеногойхид ургасаяа шанартайгаар, нэгэшье хоолос гээнгүйгөөр хуряажа абахын тула ехэ оролдолго гаргажа байнхай. Тиимэһээл тэдэнэй мүнөө хадажа байһан полиин гектар бүриһөө 17 центнер ороохо таряан хадагдана бшуу. Звеногой зарим гэшүүд ерэхэ жэлэйнгээ ургаса тариха полинуудта намарай паар хахалжа байна. Жэшээлхэдэ, Ардан Доржиевич Гыргенов һүүлэй үедэ иимэ хүдэлмэри хэнэ.

«Мир» колхозой таряашадай ургуулһан баян ургасын дээжэ мүнөө бэлэдхэлэй пунктнуудта абаашагдажа эхилээ. Ажахынхидай таряа гүрэндэ худалдаха байгша оной даабаринуудые гүйсэд дүүргэхэ байһанда найдамаар. Юуб гэхэдэ, нютагай механизаторнууд сагай уларилай хүшэр хүндэ эрхэ байдалтай тэмсэн, ажалай габьяа харуулан хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ имагтал партиин гэшүүд ябана.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

МҮРЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРАН ГАРАНА

Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ таряа хуряалгаяа дүүргэжэ байна. Байгша оной шухала энэ кампаниие эмхитэйгээр, шанартайгаар үнгэргэхын тула ажахын таряашадай дунда үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдээ. Тиигэжэ коммунист Лудуп Будажапов 4 мянга гаран центнер ороохо таряа хадажа, комбайнернууд сооһоо онсо шалгарба. Үнинэй дүршэлтэй механизатор таряа хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдһээ хойшо ажалай урилдаанда түрүүлэн хүдэлһэн габьяатай. Тэрэ урдашье жэлнүүдтэ ажахынгаа таряашадай дунда мүн лэ нэгэнтэ бэшэ шалгарһан байгаа. Партиин гэшүүн Будажаповай иимэ үрэ дүнгүүдые түйладаг байһаниинь гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, механизатор даалгаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар, үнэн зүрхэнһөө оролдон хандадаг хүн юм. Габшагай ажалай жэшээ сүг хүдэлдэг нүхэдэйнь хүдэлмэридэ нүлөөлдэг байна. Жэшээлхэдэ, түрүү хүдэлмэришэнтэй нэгэ звенодо хамта ажагладаг Доржо Бубеев, Лхамацырен Нимаев гэгшэдэй хүтэлбэрилһэн комсомол-залуушуулай экипажнууд һайн үрэ дүнгүүдые түйлаа. Тус ажахын 1-дэхи отделениин Д. Раднаевай дааһан таряашадай звено бүхыдөө яһала амжалтатай хүдэлөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Тельманэй нэрэмжэтэ совхозойхид байгша оной хүшэр хүндэ эрхэ байдалда таряа хуряалгаяа эмхи гуримтайгаар, гээлтэ хорслтогүйгөөр үнгэргэхын тула эмхидхэлэй түрүү онол аргануудые хэрэглээ. Тиин тэдэнэр мухар-шэбэрэйхидэй жэшээгээр порционно гурим үйлэдбэридөө шадамараар нэбтэрүүлһэн байна. Энэнь таряа хуряалгынь эршые түргэдхөө, механизаторнуудай ажалай бүтээсые горитойгоор дээшэлүүлээ бшуу.

Ажахыда таряашадай хүдэлмэриие гүйсэд дүүрэнээр хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа. Жэшээнь, 1-дэхи отделениин полевой стан шухала кампанида һайнаар бэлдэгдээ. Эндэ механизаторнууд сүлөө сагтаа телевизор хараха, шатар, даам наадаха аргатай байгаа. Тиихэдэ таряашад халааһайнгаа һүүлээр полевой стандаа бэеэ угааха аргатай байгаа. Тиимэһээ тус полевой стан район доторoo эрхимүүдэй нэгэн гээд тодорһон юм.

Мүн ажахын партком харюусалгатай хаһын үедэ механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри шадамараар эмхидхэн ябуулха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулаа. Партийна комитедэй гэшүүд бэе бэеэ һэлгэжэ, таряа хуряалгын дүүрэтэр стануудта ходо байрланхай байгаа. Тиигэжэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдэй саг соогоо согсологдодог, олондо мэдээсэгдэдэг байһаниинь мэдээжэ. Тэрэшэлэн механизаторнуудай ажалай, ажаһуудалай шиидхэмээр болоһон асуудалнуудые бэелүүлхэ хэмжээнүүд саг дары ходо абтажа байгаа бшуу.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

ТОДОРХОЙ ХЭМЖЭЭНҮҮД ХЭРЭГТЭЙ

Хүдөө ажахын шэнжэлгэ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй гурбан квартал үнгэржэ, республикымнай колхоз, совхозуудай коллективүүд байгша ондо хараалагдаһан түсэб, абаһан уялгануудаа хэр дүүргэхэ байһанаа шэнжэлжэ, тодорхой тобшолол хэжэ байна. Буряадай Статистическэ управлениин 1983 оной октябриин 1-нэй мэдээгээр республикымнай ажахынууд үнгэрһэн юһэн һарын туршада бүхыдөө малай, шубуунай 44.500 тонно мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө 92 процент дүүргэбэ. Энэ хугасаа соо дүн хамта 108.039 тонно һүн бэлэдхэлэй пунктнуудда эльгээгдэжэ, даабаринь 102 процент дүүргэгдээ. Тиихэдэ үнгэрһэн гурбан кварталай туршада хүдөө ажахын предприятинуудай, ажахынуудай шубуушад гүрэндэ үндэгэ тушааха түсэбөө 1815 мянгоор үлүүлжэ, дүүргэлтыень 102 процентдэ хүргэһэн байна. Районуудай ажахынуудай хонишодой бригаданууд байгша оной эхинһээ хойшо бэлэдхэлэй пунктда 25.977 тонно нооһо оруулжа, түсэбөө 95 процент дүүргээ.

Үнгэрһэн юһэн һарын туршада Зэдын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын районуудай ажахынууд гүрэндэ шубуунай, малай мяха тушааха түсэбөө урагшатайгаар дүүргээ гэхэ гү, али 102—119 процентдэ хүргэһэн байна. Тиин гэһээ Баргажанай, Баунтын, Түнхэнэй, Хурамхаанай, Яруунын районууд даабаряа оройдоол 50—68 процент дүүргэжэ, ехэ гээгдэлдэ оронхой. Ушарынь гэхэдэ, дурсагдагша районуудай колхоз, совхозуудта гүрэндэ тушаагдаха малаа шахажа, шэгнүүрыень нэмээхэ, хурьгадаа эртээнһээ эхэһээнь илгажа, һайн тэжээлээр хооллуулжа таргалуулха хүдэлмэреэ гуримтайгаар эмхидхээгүйнь элирнэ. Мүн . эдэ районуудта адууһа мал олоор гарзалжа, эхэ малһаа тугал, хурьган, унаган, мүн эмэ гахайнуудһаань поршоон-хонууд үсөөнөөр абтана гээшэ. Тиимэһээ байгша оной дүүрэтэр урдынгаа · дутагдалнуудые усадхахаар зохихо хэмжээнүүдые абажа, жэлэйнгээ түсэбые заабол дүүргэхээр тодорхой тобшолол хэхэ болоно. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн хугасаа соо Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Улаан-Үдын районуудай ажахынуудай тус бүрөө 345—375 килограмм шэгнүүртэй үхэрнүүдые мяханай комбинадта тушаажа байхадань, Яруунын, Ахын районуудай колхоз, совхозууд 273—279 килограмм шэгнүүртэй гэхэ гү, али бэеэр бага, хүсэд таргалаагүй мал бэлэдхэлэй пунктда оруулна ха юм.

Гахайнуудые олоор үсхэбэрилдэг Бэшүүрэй район 11.060, Кабанскын район 19.977, Прибайкалиин район 13.933, Улаан-Үдын район 13.091 гахай гүрэндэ тушаабашье, тус бүриинь шэгнүүрые 100 килограммда хүргэжэ бираагүй дээрэһээ ехэхэн хохидолдо ороо. Тиихэдэ бага шэгнүүртэй гахай тушаадаг районууд бии байһаар. Тодорхойлбол, Түнхэнэй, Хурамхаанай, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй районуудһаа тус бүрөө 70—86 килограмм шэгнүүртэй гахайнууд абтаһан байна. Гахай, үхэр, хонидые шэгнүүрыень хүсөөнгүй тушаахадаа, ажахы бүхэн ехэ мяхые алдажа, горитой хохидолдо ороно.

Байгша оной эхинһээ хойшо гүрэндэ һү тушааха түсэбөө диилэнхи районууд үлүүлэн дүүргэжэ, горитойхон амжалта түйлаһан байна. Үнгэрһэн юһэн һарын туршада оройдоол табан—Баунтын, Яруунын, Ахын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын районууд хараалагдаһан даабаряа бэелүүлжэ үрдеэгүй үлэшоо гэхэ гү, али 87—98 процент хүргэһэн байха юм. Тиихэдэ энэ үе соо Кабанскын районой һаалишад үнеэн бүриһөө хамагһаа ехээр һү һааһан байна. Тодорхойлбол, үнгэрһэн гурбан кварталай туршада үнеэн бүхэнһөө 1693 килограмм һүн һаагдаһан гээшэ. Мүн дабагдаһан юһэн һарын хугасаада Зэдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Хоринн районуудай һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1200 гаран килограмм һү абаа. Тиин гэһээ Баунтын, Хэжэнгын, Хурамхаанай районуудта үнеэдэй һү шэмэ бага байһаар гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө оройдоол 946—985 килограмм һү һааһан байна.

Үндэгэ гүрэндэ тушааха талаар республикымнай шубуунай олонхи фабрика, фермэнүүд гурбан кварталайнгаа түсэбые дүүргээ. Гансал Улаан-Үдын шубуунай фабрика даабаряа арайл бэелүүлжэ бираагүй.

Хони үсхэбэрилдэг 16 районой наймандинь нооһо тушааха түсэбөө урагшатайгаар дүүргэжэ, үлэгшэдынь даабаряа 76—95 процентдэ хүргөөд байнхай.

Мүнөө үедэ республикымнай колхоз, совхозуудта ургаса хуряаха ажалай түлэг үргэлжэлжэ байбашье һаань, малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа захалаихай. Хонишод, үхэршэд малайнгаа байрануудые дулаалан заһабарилна. Һаалиин фермэнүүдтэ тэжээлэй цехүүд хүдэлгэгдэхөөр бэлдэгдэнэ. Зуһалангһаа үбэлжөөндэ бусаһан үнеэдэйнгээ һү шэмые доошолуулхагүйн тула нэмэлтэ тэжээл заабол эдюулхэ шухала. Тиихэдэ холын бэлшээриһээ ерэһэн малаа гүрэндэ тушаахын урда тээ шэмэтэй тэжээлээр шахажа таргалуулха эрилтэ табигдана. Тобшолбол, адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула ажахынуудай малшад, хонишод, һаалишад, гахайшад болон мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээнүүдые дары абаха зэргэтэй. Ушарынь хадаа үбэлжэлгэдөө эртээнһээ һайнаар бэлдэбэл, республикымнай ажахынууд хойшодоо һү, мяха, үндэгэ, нооһо бүри ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха дүүрэн аргатай болохо байна ха юм.

Ашаг үрэ, шанар, дэлис — мүнөөдэрэй эрилтэ

Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадта Ольга Харламиевна Башиновагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада тухай һураг суу үнинэй тарадаг юм. Тэрэнэй бүридэлдэ зургаан комсомол басагад, гурбан коммунист ородог. Тэдэнэр эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ, абаһан социалис уялгануудаа хододоо амжалтатайгаар дүүргэдэг. Тиимэл хадань О. Х. Башиновае КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаһан байха. Мүнөө тэрэнэй даадаг бригада арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие дүрбэн жэл соо бэелүүлхын түлөө шармайн хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Х. Башинова.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ ФОТО.

Совет орон дотор

БЕЛОРУССИИН «ХОЕРДОХИ ХИЛЭЭМЭН»

МИНСК. Эдеэ хоолой энэ ургамалые орондоо эгээл ехээр тушаадаг Белоруссиин ажахынууд урдынхиһаа нүрагүй урид хартаабха хуряажа дүүргэбэ. Мэргэжэлтэ һаиндэртөө —хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ таряашад энэ амжалтаа зорюулаа.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлһэнэй ашаар энэ амжалта түйлагдаа. Тэрээнтэй зохилдуулагдажа, тус республикэ промышленна гуримаар хартаабха үйлэдбэрилхэ шэглэлтэй болоһо байнхай. Полинууд дээрэнь комплексно хуряалга-зөөлгын отрядууд поточно-групповой аргаар хүдэлһэн байгаа. Энэнь хүдэлмэриин эршэ ба эрхим шанар хангаа. Мүрысөөндэ эрхимлэгшэ—Любанска районһоо звеное даагша-механизатор, Социалис Ажалай Герой Олег Казачогой жэшээгээр Минскэ, Гомельско болон бусад областьнуудай ажахынуудай түрүү хүдэлмэришэд комбайн бүхэнөөр хоёр-гурбан мянган тонно хартаабха малтаа юм.

Сагай уларилай ган гасуур байгаашье һаань, баян ургаса суглуулагдаа. Ороной хартаабхын полиин гурбанай нэгэ хубидань таригдадаг Белоруссиин сортын хартаабхаар тарилга хэһэниинь ехэ һайн байгаа. Ондо ондоо болзорто эдеэшэдэг, нютагай эрхэ байдалда таарууу «Пригожий-2», «Зубренок», «Верба» гэжэ сортнууд гектар бүрһөө 300—400 ба тэрээнһээ дээшэ центнер хартаабха хуряаха арга олгоно. Москвада, Ленинград болон ороной бусад индустриальна түбүүдтэ хартаабха эльгээхэ даабари дүүрэнтэжэ байнхай. Үрэһэ хүрэнгын хартаабха хаагдаа.

(ТАСС).

АЖАЛЫНЬ ЭРШЭТЭЙ

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи, гол жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 15 миллион түхэригэй барилга хэхэ гэһэн уялга жэлэй эхиндэ абаад, энэ хүнгэн бэшэ хараа зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байнхай. Барилга-хабсаралгын поездн үүдай, мастерска участогуудай, бригадануудай коллективүүд социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Бии байгаа арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэһэн коллективүүд гүрэнэй даабари болон уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, БАМ-ай барилга хурдан түргэнөөр хэхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулалсана.

Илангаяа барилга-хабсаралгын 597-дохи, 581-дэхи, 575-дахи поезднуудай, онһожоруулагдамал 140-дэхи колоннын, заһабарилгын прокатна баазын коллективүүд амжалтатай. Жэшээлхэдэ, барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын коллектив байгша оной найман һарын даабари 125 процент дүүргэһэн байха юм. 581-дэхи поездын хүдэлмэришэдэй найман һарын даабари 150 процент дүүргэгдэв. Энэ хоёр поездын хүдэлмэришэдэй дунда нягта холбоо барисаатайгаар ажаллаһан дээрэһээнь жэлэй эхинһээ 50 километртэ түмэр харгы табигдаад байна гэхэ гү, али БАМ-ай 676-дахи километр хүрэтэр ашаатай поезднууд ябадаг болобо бшуу.

— Манай трестын коллектив хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаха, бага гаргашатайгаар, түргэнөөр барилга хэхэ гэһэн зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна. Байгша оной найман һарын даабариһаа гадуур 11 миллион түхэригэй барилга хэгэд байнабди. Трестымнай 14 предприяти болон эмхинүүдэй коллективүүд даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Барилга-хабсаралгын 708-дахи, 575-дахи поезднуудай, барилгын материал гаргадаг комбинадай, УПТК-гай коллективүүд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшана. Коллективнай саашадаа бүри шангаар хүдэлжэ, жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ бэзэ, — гээд «Нижнеангарсктрансстрой» трестын профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Р. Н. Козлов мэдүүлнэ.

Трестын захиргаан, партком, профком, комсомолой комитет ажалай, үйлэдбэриин болон технологическа журам шангадхаха, социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэжэ, тэрэнэй ашаа үрыень дээшэлүүлхэ талаар эмхидхэлэй эсэшэ сусашагүй ажал ябуулна. Социалис мүрысөөнэй дүн саг болзортоо согсологдожо, түрүү һуури эзэлэгшэдэй нэрэ хүндэдэ Улаан туг үргэгдэжэ, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдадаг юм.

—Хаана ажалай журам һайнаар сахигданаб, социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнэб, тэндэл амжалта түйлагдадаг, гүрэнэй даабари үлүүлэгдэдэг, — гэжэ Р. Н. Козлов үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. —Бидэ жэлэй эхинһээ түйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхажа, даабаряа үлүүлхын тула үшөөл оролдохо болонобди. Манай Буряадай участогай хүдэлмэришэд байгша оной һүүл багаар Таксимо станци хүрэтэр түмэр харгы табиха даабаритай юм. Энэ хүнгэн бэшэ зорилгоёо бэелүүлхэ гэжэ трестымнай хүдэлмэришэд эрид шиидэнхэй. Олон мянган хүдэлмэришэдэй оролдожо байхыень харахадаа, бидэ заабол Таксимо хүрэтэр түмэр харгы табихал байхабди, — гэжэ трестые эрхилэгшэ Социалис Ажалай Герой Ф. В. Ходаковский хэлэнэ.

Транспортна барилгашадай байгша онойнгоо даабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ, урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ байһандань ямаршье һэжэг түрэнэгүй. Найман һарын дүн хараад үзэхэдэ, эдэнэй үшөөл һайн үрэ дүн түйлаха байһаниинь эли тодо болоодхино.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Агитаторнууд, политинформаторнуудта түһалалсаха

БУРЯАД ОРОНОЙ ТРАНСПОРТЫН ХҮГЖЭЛТЭ

Мүнөө үе сагта Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын арадай ажахын хүгжэлтые болон эндэ ажаһуудаг, хүдэлдэг хүн зониие түмэр замай, автомобильна, уһан замай болон агаарай транспорт хангана гээшэ. Түмэр замаймнай утань 646 километр болодог юм. Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай ашаглалгада тушаагдахада, булад харгын утань 1170 километртэ хүрэхэ байна. Тиихэдэ автомобильна заһамал харгы гэхэ гү, али хатуу хушалтатай юрэнхы хэрэглэмжын замай утань 5 мянган километр болодог. Суднануудай тамаран ябамаар уһан замаймнай утань 3 мянга шахуу километр гэжэ тэмдэглэе. 7 мянга гаран километр утатай зайе агаараар гаталан гарадаг байнабди.

Буряадай АССР-эй байгуулагдахаһаа урид (1923 он болотор) харилсаа холбоонoймнай шухала харгы замууд гэхэдэ, Транссибириин түмэр зам, Байгал далай дээгүүр, мүн Сэлэнгэ мүрэнөөр тамарха уһан зам болодог бэлэй. Тэрэшэлэн Хяагтын, Московско, Үдэнгын (Мысовск—Хяагтын-Адаг) гэжэ улаагай харгынууд оролсодог байгаа. Мүн адууһа мал туудаг Түнхэнэй харгы болон бусад замуудые тоолохо болоно.

Революциин болон граждан дайнай үедэ эдэ зам харилсаанууд ехэ һандаралда ороо һэн. Буряадай АССР-эй байгуулагдахада, тэдэнэрынь хаягдажа муудашаһан, хэрэглэхын аргагүй шахуу байһан юм. Жэшээлхэдэ, Транссибириин түмэр зам дээрэ гансал харгы замай ажахые һэргээн һайжаруулхаһаа гадна, инженерной олон түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэдэг бүхы зүйлнүүд шэнэдхэн һэльбэгдэхээр болошоһон байгаа. Харин булимтарагшад болон сагаантан уһан замай суднануудые (тодорхойлбол, «Байгал», «Ангар» гэжэ ледоколнуудые) шэнгээжэ, тэдэнэй тогтодог гаарнуудые болон пристаниин ажахынуудые эбдэһэн, һандаргаһан юм. Улаагай харгынууд үнэн дээрээ хээрэ талын харгыһаа ехэ илгардаггүй байбашье, хүүргэнүүдэй һандарһанһаа, харгын дээдэ нюруугай муудаһанһаа уламжалан, ябахада ехэ хүшэр хүндэ болошоһон байгаа.

Эдэ бүхы байдалые шэнжэлэн харахада, транспорт арадай социалис ажахые һэргээн хүгжөөлгэдэ туһалхаһаа байтагай, нэн түрүүн өөрыень һайнаар заһахаар, шэнэ үндэһэ һуури дээрэ хүгжөөхөөр болошоһон байгаа бшуу.

Коммунис партиин болон Совет правительствын анхарал оролдолгоор транспортые магистральна шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ гэһэн шэглэл баталан абтажа, ехэ юумэн хэгдээ бэлэй. Энэ зорилготой таарал-дуулан, манай республикын газар, уһан дээрэ нэн түрүүн Транссибириин түмэр харгые; уһан замые, зарим тон шухала улаагай харгынуудые шэнэлэн һэльбэжэ, хүгжөөхөөр хараалагдаба.

1925 ондо Сэлэнгэ мүрэнэй гүрэнэй пароходство байгуулагдаа һэн. Энээнэй захиргааниинь Улаан-Үдэдэ тогтоогдоо бэлэй. Тиигэжэ Сэлэнгээр, Байгал далайгаар арадай ажахын ашаа зөөгдэжэ, республикын хүн зон харилсан ябаха аргатай болоһон юм. Гадна шэнэ Совет республика энэ уһан замаар Монголой Арадай Республикатай экономическа харилсаа холбоогоо эхилһэн, хүгжөөһэн түүхэтэй.

Мүн эдэл жэлнүүдтэ Буряадай республикын автомобильна транспорт болон автомобильна харгын албан хүгжэжэ захалһан байна гээшэ. 1924 ондо харгын-транспортна захиргаан байгуулагдаба. 1927—1928 онуудта республика дотор 14 автомобиль ябажа байгаа. Тиихэдэ энэл үедэ Улаан-Үдэ—Дээдэ-Онгостой гэжэ автобусой холбоон эмхидхэгдээ һэн.

1926 оной зун республикын агаарай транспортын эхин табигдаба. Тиигэжэ уласхоорондын агаарай замаар самолеодууд саг үргэлжэ ниидэдэг болоо һэн. Дээдэ-Үдэ (мүнөө Улаан-Үдэ) — Хяагтын-Адаг—Алтан-Булаг — Улаан-Баатар гэжэ агаарай зам харилсаан хүгжэжэ эхилһэн юм.

Хаанта Россин национальна гээгдэнги заха хизаар байһан орон нютагые экономическа болон социальна талаһаань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ зорилготойгоор Буряадай АССР-эй транспортые үндэһөөрнь шэнэдхэн һайжаруулхын тула ехэ юумэн түрүүшын жэлнүүдтэ хэгдэһэн байгаа гэжэ эндэһээ элирнэ.

Ленинскэ национальна политикын бодотоор бэелүүлэгдэһэнэй аша үрэ түргэн үзэгдэһэн, харагдаһан юм. Республикын байгуулагдаһаар 5 жэлэй үнгэрөөд байхада, уһан болон түмэр замаар ашаа зөөлгэ революциин урда тээхи үеынхиһөө 1,5—2,5 дахин дээшэлээ бэлэй.

Саашадаа дайнай урда тээхи табан жэлнүүдэй үедэ республикын транспорт бүри хурдан түргэнөөр хүгжэжэ эхилһэн байна. Автомобильна харгын барилгада ехэ мүнгэ зөөри һомологдобо. Тиигэжэ харгын хүдэлмэри бүгэдэ арадай хэрэг болоо һэн. Дээдэ Ангар, Баргажан, Сүхэ, Хёлго мүрэнүүдээр суднанууд тамаржа эхилээ. Тиихэдэ Улаан-Үдэ—Наушки гэжэ түмэр харгы баригдаба. Мүн Улаан-Үдэ—Баргажан, Багдарин, Хори, Нарһата гэжэ агаарай зам нээгдэһэн байха юм.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд урдань холбоо барисаа багатай байһан Буряадай районуудай экономическа, социальна болон соёл болбосоролойнгоо талаар хүгжэхэдэнь, нэгэ бүхэли арадай ажахы болон бүридэхэдэнь, байгаалиин баялигые ашаглахадань, хүн зоной ажаһуудалай хэмжээе дээшэлүүлхэдэнь, эсэсэй эсэстэ манай орон дотор социализмын материально-техническэ үндэһэ һуурии байгуулхадань, мүн тэрэниие бэхижүүлэн дэбжээхэдэнь ехээр нүлөөлһэн байна бшуу.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн транспортын хүдэлмэриие үндэһөөрнь хубилгаа бэлэй. Тиигэжэ дайнай урдахи табан жэлнүүдэй үедэ транспортые шэнэдхэн хүгжөөхэ хэмжээ ябуулгануудай хэды шэнээн зүб байһые, ажамидархы хэр зэргэ хүсэ шадалтай байһыень хатуу шэрүүнээр туршан шалгаа һэн.

Транспортын хүдэлхэ арга боломжотой ехэнхи хубинь, илангаяа автомобильна транспорт дайнда элсүүлэгдэбэ. Фронтын хэрэглэмжые гүйсэд хангахын тула түмэр замай транспортын бүхы эмхидхэлыень хубилган һэлгэжэ, Транссибириин түмэр замай Буряадай участогай бүхы предприятинуудые тодо һонороор, нарин нягтаар, эгээл дээдэ шатын хэмжээндэ хүдэлгэхэ зорилго табигдаһан юм.

Автомобильна транспортые фронтын хэрэглэмжэдэ, тэрэнэй аша туһада элсүүлһэнһээ уламжалан, республика дотор ашаа зөөлгын диилэнхи хубинь уһан замда даалгагдаһан байна.

Олон тоото хүн зоной дайнда мордобошье, транспортын ехэнхи хубиин энэ хэрэгтэ элсүүлэн хэрэглэгдэбэшье,
тус албанай хүд
дэй үнэн сэхэ
нэтэрүү ажалаар
мнай транспорт
тэрээндэ даалгагд
нэрэтэй түрэтэйгөөр
намтартай.
Дайнай һүүлээр
тэ транспорт улам
гээр хүгжөөгдөө.
1980 ондо, 1940
сасуулхада, түм
транспортда 6 да
бильна транспорт
дахин, уһан зам
зөөлгэ — 10 дахи
Хүн зониие зөөдэ
илангаяа автомоби
агаарай зам харгы
урдынхиһаа хурдан
хүгжөөгдэһэн бай
Дайнай һүүлээр
ряадай транспорты
рим техническэ ш
һуури дээрэ хубил
дээ. Транссибириин
зайн галай хүсэнд
һан байна. Тиихэдэ
Наушки гэжэ за
возууд ябадаг бол
мобильна болон го
уһан замай транспо
хэ бүхы хүсэниинь
жэлэгдээ. Агаарай
ниидэхэдэ аятай
машинанууд ябадаг
Агаарай эдэ
ашаглан жолоодохо
ондоо шэнжэтэй,
хэрэглэгдэнэ. Ав
харгын ехэнхи хуб
шалта дэбдигдэһэн
Буряадай транспо
жөөхэ талаар үргэн
ехэ хүдэлмэри б
бэшье, арадай ажах
хүн зониие мүнөө
эрилтэдэ хүрэмжэ
шаданагүй.
КПСС-эй XXVI съ
мүн партиин Центр
митедэй һүүлэй
дээрэ ороной боло
хубинуудай транспор
плекснoор гэхэ гү,
жэ дээрэнь хүгжөө
асуудалнууд тон ху
бигдаа.
Гэбэшье транспо
бүхэниие түсэблэн
мүн һалбаряарнь ху
онол арга хэрэглэ
нижоһон байна гэж
һээ уламжалан,
зүйл бүхэн бэе б
раа, ямаршье холб
хүдэлнэ, хүгжөөгдэ
урда тээхи үйлэдб
жээнэй багашаг бай
зоной байраһаа үсө
дэлдэг дээрэһээ, т
хүгжэлтын иимэ гү
таатай гэжэ тоолог
мүнөө Буряадай ре
үйлэдбэрилгын
хурдан түргэнөөр,
дээрэнь хүгжөөлгын
раатай зорилгонууд
хэхэдэ, һаад түбэг
лоно.
Иимэ эрхэ байда
ажахые хангаха тала
портын гаргашые
нэ. Энээнһээ уламж
тын үйлэдбэриин
доошолно. Манай
гаргаһанай ёһоор,
табан жэлэй үедэ
арадай ажахыда хэр
транспортын гаргаша
дай хоорондо ашаа
хэмжээнһээ үлүү
мээ. Үнэн дээрээ
тын гаргаша ашаа зөө
жээнһээ бага байха
тэрээнһээ хододоо
ябаха ёһотой юм.
Транспортые, бүхы
рэнэй байдалые шан
лаар һайжаруулха,
гын эмхидхэлые
экономическа холбоо
бөөр, таарамжатай
эмхидхэжэ шадаагүй
транспорт республик
номическа хүгжэлт
ушаруулжа болохо б
нөө үедэ шэнэ рай
хурдан түргэнөөр аша
уламжалан, үйлэдбэри
нютагта таарадуулан
хөөр хараалагдана.
Эдэ табигдаад ба
рилгонуудые хурдан т
гаргаша багатайгаар
хын тула бүхы зүйл
портые үргэлжэ дээш
жөөхэ, хүтэлбэрилхэ
халын шухала хэрэг
ёһотой.

Б. РАД
СССР-эй Наук
академиин Си
отделениин Бур
филиалай ал
эрдэмтэ хүдэлмэри
географиин эр

КАЗАХАЙ ССР. Алма-Атын Октябриин революциин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ пумаажан бүдэй комбинадта хүдэлмэрилэгшэдэй элүүр энхые хамгаалха, амаралтыень эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг. Амаралтын үдэрнүүдтэ тэдэниие республикын ниислэл шадар нээгдэһэн «Салют» гэжэ өөһэдынь комбинадай амаралтын байшан угтан абадаг. Тэрээнһээ гадна, тус предприяти санаторипрофилакторитой юм. Эндэнь жэл бүри 3 мянган хүн амардаг. Хүнгэлэлтэтэй путевко абажа, эхэнэрнүүд 24 хоног соо амарха аргатай.

Залуу хүдэлмэрилэгшэдэй байдаг хамгын 11 байра шадарнь волейбол, баскетбол наададаг талмайнууд эмхидхэгдэнхэй. Тиихэдэ комбинадай цехүүд дотор үйлэдбэриин гимнастика хэхэ арга боломжо бии. Медицинскэ кабинедүүд хүдэлдэг. Энээнэй ашаар бүд нэхэгшэдэй үбдэхэ ушар эрид үсөөрөө. Ажалайнь бүтээсэшье дээшэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай медсанчастиин врач С. Сугирошиева цехтэ ерэжэ, хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэнэ.
ТАСС-ай фотохронико.

...ТОСХОНУУДНАЙ ...Н ХҮГЖЭГ ЛЭ! ...ИЛГЫН ...Ө ҮРГЭДЭНЭ

...лон һуурин тосхонуудай болбосон ...үүсхэл Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй ...гаргаһан байна. Манай корреспон... Соведүүдэй гүйсэдкомүүдэй хэ... хандажа, энэ талаар районо дотор ...һэн тухай хөөрэжэ үгэхыень гүй... лон толилогдобо.

Баунтын районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Э. С. КОНОВАЛОВ:

— Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй районуудай ажалшадай гаргаһан үүсхэлые халуунаар дэмжээд, Северный сельсэ Соведэй ажалшад гурбан жэлэй туршада тосхоной болбосон түхэлтэй болгохо, сүм ногоорүүлхэ гэһэн социалис уялга батлан абаа һэн. Мүнөө үедэ районоймнай гэрэлсэ болон поселково Соведүүд Северный сельсэ Соведэй энэ үүсхэлые дэмжээ, мүн лэ ниимэ уялганууд абаа.

Буряад АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн үргэлжэ районой хүн зоной соёлой түхэл хангаха зорилготой хүдэлмэри ябуулна. Районой уран һайханай харалга үнгэргэгдөө. Энэ харалга дүн хамта 1200 хүн хабаадалсаа.

Тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногоорүүлхэ талаар ... хүдэлмэри хэгдэбэ. 1982 онһоо хойшо районой дотор 4 ретранслятор тодхоогдоо, Багдарин һууринда 900 номертой телефонно станци баригдаба. Соёлой хоёр байшан, спортивна зал, 3 магазин, хүүгэдэй саад болон 5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтэбэ. Тинхэдэ үшөө 4 магазин, хүүгэдэй 2 саад болон бусадшье байрын, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалтын объектнууд баригдажа дүүрэхэ дүтэлэнхэй.

Хэжэнгын районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо П. Е. БЫКОВ:

— Арадай депутадуудай районой, сельсэ болон сомоной Соведүүдэй сессинүүд дээрэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаһанай 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис уялганууд абтаа һэн. Районой ажалшад эдэ уялгануудаа нэрэтэйгээр дүүргэхын түлөө шармай ажаллаа. Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй районуудай ажалшадай гаргаһан үүсхэлые халуунаар дэмжээ, тосхон һууринуудай болбосон түхэлтэй болгохо, модо һуулгаха, ногоорүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Иланхаяа районой түб болохо Хэжэнгэ һууриние ногоорүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хээбди. Мүн эндэ шэнэ бани баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Районой түбтэ, мүн бэшэшье һууринуудта барилганууд үргэдэнэ.

ТЕАТР

ХҮГЖЭЛТЫНГӨӨ ЗАМДА

Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Ажалай Улаан Тугай орденто буряад драмын академическэ театр үнгэрһэн зунай июнь-июль һарануудта аха дүү Хальмагай АССР-тэ, мүн Ленинград хотодо уран бэлигээ амжалтатайгаар харуулжа, бусаа һэн. Түрэл республикынгаа тогтоогдоһоор 60 жэлэй ойн баярай үдэрнүүдтэ революциин үлгы-хотын олонитын үзэмжэдэ үндэһэн соёлойнгоо хүгжэлтые манай театрай табяашань тон лэ дэмбэрэлтэй байгаа гээшэ.

Тус театрай Ленинградтахи гастролиин репертуар тухай, мүн энэ коллективэй саашанхи хүгжэлтэ тухай Ленинградай Гүрэнэй театрай, хүгжэмэй болон кинематографиин институдай театральна шүүмжэлэлэй, совет театрай теориин болон түүхын кафедрын доцент, искусствын эрдэмэй кандидат Павел Викторович Романовай һанамжые уншагшадайнгаа анхаралда дурадханабди.

Буряад драмын театрайхид өөһэдынгөө үргэн сэхэ репертуарһаа ленинградтахидта найман зүжэг харуулһан байна. Эдэнь театрай найман жэлэй дотор табигдаһан зүжэгүүд. Харагшадай урда творческо талаараа өөрсэ маягтай гүйсэдхэгшэдтэй искусствын болбосорһон коллектив юм байна гэжэ абаһаар шадаа һэн. Бага сагай хугасаа соо үнгэрһэн гастролиин үедэ ленинградайхид театрай бүхы шахуу актернуудтай танилсажа амжаа. Тэдэнэй олон янзын рольнуудые гүйсэдхэхыень хараа.

Коллективэй мэдээжэ артистнууд болохо Н. Николаев, Д. Чимитова, Ц. Уладаева, Л. Егорова гэгшэдтэй хамта театрай уран һайханай хүтэлбэри залуу бэлигтэниие гол рольнуудта олоор табижа, тэдэнэй арга боломжонуудые хараадаа абан, орёо образуудые гаргахыень найдана. Тингэжэ һонор ухаатай, шогтой хүхюутэй Тэрбиш Ц. Бальжановай гүйсэдхэлгөөр («Буурал аба»), зориггүйхэн гусар Курчаев — Б. Цыденов («Ямаршье сэсэн хүн ядаралда ородог»), сэбэр зантай Балмасуу — С. Шарапова («Хазаар хара һахал») болон Алиман — Л. Цыдыпова («Эхын тала»), эдирхүү Васенька — О. Бабуев («Ууган хүбүүн»), гайхалтай гэнэн Николай — Д. Дашинамжилов («Сэлмэг һара, сэдьхэлэй хөөрэлдөөн») гэхэ мэтые рольнуудые гүйсэдхэлгэ мартагдашагүй байба.

Гэхэтэй хамта, рольнуудай гол гүйсэдхэлгэдэ дундуур наһанай артистнууд хабаадуулагдажа, уран бэлигэйнгээ дабхар шалгалта гараһан байна. Ушарынь хадаа тус театрай ахамад уран зураагша В. Тевелев, режиссер В. Кондратьев болон артистнууд Ц. Пурбуев, Г. Бутуханов, Л. Дугарова, М. Жапхандаев, Д. Сангажапова, Б-Х. Рабданова, Г. Батомункуева, Ч. Гуруев мүн бусадшье театрай, хүгжэмэй болон кинематографиин Ленинградай институт дүүргэһэн байна ха юм.

Театрай коллективтэй халташье танилсаа һаа, тэрэнэй зорһон, хараалһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадагые абаһаар тухайлмаар байба. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй ажал ябуулгын удха шанар тоо, ажабайдалай онсо шухала үеүүд тухай харагшадай һонирхол ээлүүдгүй татамаар байна. Энээн тухай Улаан-Үдэһөө ерэһэн театрай гастролиин соносхолнуудшье абаһаар эли тодоор гэршэлээ һэн.

Ленинградта харуулагдаһан зүжэгүүд хадаа тус театрай элдэб жанрнуудта анхаралаа хандуулдаг байһые элишэлнэ. Энэ ушарта арадай ажабайдалай драма («Эхын тала»), сог залитай водевиль («Хазаар хара һахал»), үндэһэн драматургиин классика («Тайшаагай ташуур») болон шог, зугаата монгол зүжэг («Буурал аба») болон А. Островскиин, мүн мүнөө үеын драматургнууд А. Гельман, В. Шукшин, А. Вампилов гэгшэдэй зүжэгүүд табигдаба. Эдэ бүгэдэ хадаа хүнэй доторой һанал бодол, эрхэтэн ёһоной эрмэлзэл гэхэ мэтые элеэр харуулжа, театрай зохёохы ажалай гол шэглэлые гэршэлнэ ха юм.

Гэхэтэй хамта гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн, үнгэтэ гэрэлнүүдээршье, хүгжэм дуугааршье, хүдэлсэ ябасааршье илгарма үлүүгээр гоёогдоһон зүжэгүүд үсөөн бэшэ ушардаг. Теэд тэдэ бүгэдын саана театрай гол үйлэдэгшэ нюур — өөрын дабтагдашагүй доторой һанал бодолтой хүн далдалагдашоод байдаг. Тимэрхүүгээр табигдаһан зүжэг хаража байхадаа геройнуудай образуудые тайлбарилжа, тухайламжа багсаамжаар ойлгожо абалтай болодог. Энэ ушар хадаа зүжэгөөр шэнжэлэгдэһэн үйлэ тушаа ямар нэгэн театрай өөрынгөө һанамжые тодоор харуулжа бирагүйень балшыса харуулдаг гээшэ.

Буряад драмын театрай харуулһан олонхи геройнууд тушаа хэлэхэ болоо һаа, тэдэнь барандаа өөһэдын мартагдашагүй, тобоймо абари зантай байна. Тэдэ геройнуудайнь зүришэлдөөнһөө, харилсаанһаа харагшаданшье сэдьхэл мүн лэ тиимэ мэдэрэлдэ абтана ха юм.

Ч. Чимидэй «Буурал аба» гэжэ зүжэг соо зураглагдаһан хэдэ хэдэн геройнуудай абари зан дан лэ һаа юрын гээшэ ха, тингээдшье ушар үйлэнь сэхэрмэг, дабталгатай. Драматургическа дутагдалнуудыень далдалха зорилготойгоор Монголой режиссер Б. Мунхдорж Шижээ гэгшын гэр бүлын хүнгэн ажабайдалда дуратай темые зүжэгэй үйлын хоёрдохи зэргэдэ абаашана. Тиимэһээ эндэ ажабайдалай «халуун шулуу долёоһон», сэсэн Буурал абын (Д. Сультимов) нүлөөн доро эдир хүбүүн Тэрбиш (Ц. Бальжанов) Туяа (Л. Цыдыпова) хоёр боргожоно, олон юумэ ойлгожо абана. Гэбэшье зүжэгэй тексһээ боложо, эхын эрхэ тангил хүүгэдэй ухаан бодолоороо түйжэ, өөһэдынгөө хэһэн хэрэгэй түлөө «хара толгойгоороо» харюусаха болотороо хүмүүжэн ургаһан орёо хүгжэлтые актернууд дүүрэн хүсэндэнь харуулаагүй. Тингэбэшье театрай репертуарта дурсагдагша зүжэгэй оруулагдаһан ушар һайшаалтай. Юуб гэхэдэ, бусад гүрэнүүдэй уран зохёолшодтой холбоо байгуулһан театрай коллективүүд орон доторнай тиимэшье олон бэшэ ха юм. Харин Х. Намсараевай нэрэмжэтэ коллектив энэ талаар үнинэй заншалтай болонхой.

«Хазаар хара һахал». Энэ хадаа буряад драмын театрай һүүлэй үедэ табиһан нютагай автор Б. Эрдынеевэй водевиль болоно. Дурсагдагша зохёол соо мэдэлшэн Хандамын (ролиие тон һайнаар наадаһан Л. Дугарова), һобинтой Жэбзэмаагай (Д. Сангажапова) образууд тобоймо тодоор гаргагдажа, харагшадта һонирхогдоо.

СССР-эй арадуудай театральна искусствын болон национальна драматургиин Бүхэроссин фестивальна харалга дээрэ, арбан жэлэй саана ленинградайхид анха түрүүшынхеэ буряад драмын театртай танилсаһан юм. Тинхэдэ Буряад ороной түлөөлэгшэд «Улаахан пулаадтай уляангирхамни» гэһэн зүжэг табяа һэн. Мүнөө театрай коллектив Ч. Айтматовай «Эхын таряалан» гэһэн суута повестёор табигдаһан зүжэг асараа. Энэл зүжэг репертуартань гол һуури эзэлнэ гээшэ ха. Залуу режиссер В. Кондратьев дурсагдагша зүжэгэй гол герой — Толгонайн рольдо Л. Егорова Д. Сангажапова хоёрые уриһан байна. Али алинайньшье гүйсэдхэлгын үедэ энэ зүжэгые хоёр дахин хараад байхадаа, хоёр ондоо зүжэг үзэһэн мэтэ байгдаа. Юуб гэхэдэ, дурсагдагша хоёр артист өөһэд өөһэдынгөө бэлиг шадабаряар «дүшөөд онуудай — дүлэтэ жэлнүүдэй» образ гээшые гаргажа шадана. Энэ хадаа театрайнгаа зохёохы арга боломжонуудые залуу режиссерой зүбөөр хараадаа абаһан ушар болоно.

Театрай һүүлшын жэлнүүдтэ табиһан зүжэгүүдээр бодоходо, тус коллектив, мүн уран һайханай хүтэлбэри түүхын баримтатай, эпическэ томо зохёолнуудые сценэ дээрээ табиха эрмэлзэлтэй байна. Энэнь анхармааршье, һонирхолтойшье гээшэ. Жэшээлхэдэ, ороной театрнуудта үргэнөөр харуулагдажа байһан А. Гельманэй «Наедине со всеми» гэжэ зүжэг улаан-үдынхид гастролиингоо репертуарта оруулаагүйшье һаа, асарһан байна. Тус зүжэгэй гол рольнуудта наадаһан театрай бэлигтэ артистнууд Г. Бутуханов, Л. Дугарова гэгшэд саашадаа яажа ажаһуухаб гэһэн асуудалда гэнтэ тулгардаһан Голубевтоной доторой байдал үнэншэмэ тодоор харуулжа шадаа.

Тэрэшэлэн Г. Бутуханов «Ууган хүбүүн» гэжэ зүжэгтэ хүгжэмшэн Сарафановай образые мүн лэ һайнаар гүйсэдхөө.

Классическа зохёолнуудай гүйсэдхэлгэ ямаршье коллективэй уран бэлигэй арга боломжонуудые гэршэлэн харуулдаг гээшэ. Жэшээлхэдэ, буряад театрай сценэ дээрэ хэдэн арбаад жэлэй туршада Ф. Сахировай найруулгаар табигдажа байһан «Тайшаагай ташуур» гэжэ зүжэгтэ Ринчин-Доржо Дымбыловэй гол ролиие С. Хажитов гүйсэдхэлгын эгээн лэ дээдэ хэмжээндэ хүргөө һаа, А. Островскиин «Ямаршье сэсэн хүн ядаралда ородог» гэһэн зүжэгые табихадаа, энэ коллектив гүйсэдхэлгын талаар заншалта болоһон зүйлнүүдые хараадаа абангүй тон лэ өөрынхеэрээ харуулхые оролдоно. Энэнь илангаяа Глумовай рольдо наадаһан М. Жапхандаевай гүйсэдхэлгэһөө элирнэ. А. Островскиин зохёолнуудые артистнууд гүйсэдхэхэ дуратай байдаг. Ушарынь хадаа тэрэнэй роль бүхэн харагшадта үнэтэ бэлэг мэтээр хүлеэгдэдэг ха юм.

В. Шукшинай зүжэгтэ уудам ехэ Россиин гүн соо оршоһон багахан тосхоной улад зоной ажабайдалай үзэгдэлнүүд эб нэгэн бүхэли бүдэг портрет болгогдон харуулагдаа.

«Мүнөө үеын һанал бодолые мүнөөнэй зүйлнүүдээр сценэ дээрэ найруулан табиха гээшэ тон шухала. Һанал бодолой, доторой байдалай искусство гэжэ юун гээшэб? Хүнэй шанар шэнжые тон лэ анхармаар гээшэ. Тинхэдээ режиссерой гү, али актерой ямаршье газаа талын гоёолто нэмээлтэ байха ёһогүй. Хүнэй доторой үнэн бодото байдал харуулха гээшэ манай зорилго мүн», — гэжэ Москвагай Вл. Маяковскиин нэрэмжэтэ театрай ахамад режиссер СССР-эй арадай артист А. Гончаров «Правда» газетэдэ һаяшаг бэшээ һэн.

Буряад драмын театрай режиссернууд Ц. Цыренжапов, В. Кондратьев, Л. Цыденова гэгшэд коллективэйнгээ тогтонижоһон заншалые баримталан, артистнуудтаяа нягта холбоотойгоор тэдэнэйнгээ уран бэлигые тодоруулжа шадана.

Уран һайханай талаар РСФСР-эй арадай артист Ф. Сахировай хүтэлбэри доро буряад драмын театр харагшадтаа үнэн сэхэ, тэдэндээ хүндэтэйшье, зүб замаар хүгжэжэ байна гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн зунайнь Ленинград хотын гастрольнууд энээндэ сэхэ гэршэ болохо байна.

П. РОМАНОВ,
искусствын эрдэмэй кандидат.

Ленинград.

ХҮНҮҮДЭЙ ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛДЭ

Феодально-хаанта засагай Эфиопидо 1974 болотор хүнүүд В. И. Ленинэй нэрые шангаар хэлэхэеэ айдаг байһан юм — энээнэйнгээ түлөө түрмэ шорондо хаагдаха байгаа. Тэрэнэй бүхы зохёолнууд хориоултай һэн. Императорай тагнуулшадай хэн нэгэнэйдэ Ленинэй зохёолнуудые олоо гээшэ һаань, тэрэнь сүлэлгэһөө зайладаггүй бэлэй. Феодальна гуримай үедэ арад зон совет хүнүүдтэ хани барисаанай мэдэрэлээ сэхэ мэдүүлхэ аргагүй һэн гэжэ Эфиопиин революциие ударидагша Менгисту Хайле Мариам дурсан хөөрэдэг юм.

Эфиопидо революциин илаһанай һүүлээр В. И. Ленинэй нэрэ орон дотор эгээл мэдээжэ болонхой. «Эгээл урин дулаан нюдэтэй, бүхы наһаяа дэлхэйн «пролетариадта зорюулһан» хүнэй портредые гү, али фото-зурагые эрижэ, олон хүдэлмэришэдэй, гүрэнэй алба хаагшадай, таряашадай Эфиопидохи совет эмхи зургаануудта хандаһан ушарнуудые һайн һананаб. Үшөө долоон жэлэй саада тээ африкан эртэ урдын ороной зарим зондо Совет гүрэниие байгуулагшын нэрэ танил бэшэ һэн. Мүнөө бүхы эмхи зургаанууд болон предприятинуудта, газетэ, журналнуудай редакцинуудта тэрэнэй портредые хаража болоно. 1974 оной сентябрь һарада ажалша олонитын түйлаһан илалтые Эфиопиин хүтэлбэрилэгшэд Ленинтэй таһаршагүй холбодог юм. Тэрэнэй һургаал ба үзэл сурталиие Эфиопиин Ажалшадай партиие эмхидхэхэ комиссиин (КОПТЭ) — хүдэлмэришэн ангиин ерээдүйн түрүү партиин гол хүсэнэй бүхы ажал ябуулгын таһаршагүй хубинь болонхой.

Улам бэхижэжэ байгаа революционно хэрэгтэ ажалшадай эсэшэһэн нюурнуудта, үбгэд хүгшэдэй зол жаргалаар мэлмэрһэн нюдэдтэ, хүүгэдэй энеэдэндэ, залуушуулай согтой хүхюун байдалда — хаа хаанагүй Ленинэй хэрэг харагдадаг байна гэжэ гурбан жэлэй саада тээ Менгисту Хайле Мариам бэшээ һэн.

Эфиопиин ниислэлэй хүн зоной нюдэндэ энээнһээ хойшо Ленин хододоо харагдажа байха юм. Москвагай скульптор Размик Мурадянай ба архитектор Игорь Студеникинэй проектээр бронзоор шудхагдаһан 7,5 метр үндэртэй Ленинэй памятник Аддис-Абебэгэй эгээл түбтэ Эфиопиин революциин 9 жэлэй ойе һайндэрлэлгын үдэртэ бодхоогдоо һэн.

— Вождиин образ дээрэ хоёр жэл соо хүдэлһэн байнаб, — гэжэ Р. Мурадян хөөрэнэ. — Ехэ бүтээл дээрэ хүдэлһэн бүхы уран бэлигтэндэл адли, һанаагаа ехээр зобоо һэм. Намда эгээл хүндэтэй хүнэй һайхан сэдьхэлые, хүндэ дуралые нэн түрүүн харуулха гэжэ оролдоо бэлэйб.

Халуун ороной хура бороогой шааяжа байгаашье һаань, сентябрийн 13-да Аддис-Абебэгэй хэдэн мянган хүн зон хүшөө нээлгэдэ суглараа һэн.

— Совет арад тус хүшөөе Эфиопиин арадта бэлэглээ юм, — гээд Аддис-Абебэгэй мэр Зауди Текле баяр ёһолол дээрээ мэдүүлээ һэн. Хүниие хүнэй мүлжэхэгүй шэнэ социалис общество байгуулгада В. И. Ленин бүхы наһаяа зорюулһан юм. Эфиопиин таряашад Ленинэй һургаалай гол ёһонуудые ажал ябуулгадаа хэрэглэдэг Африка түбидэхи В. И. Ленинэй түрүүшын хүшөө Советскэ Союзай ба Эфиопиин арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болохо юм, — гэжэ городой мэр онсолон тэмдэглээ һэн.

Саг зуурын сэрэгэй захиргаанай соведэй ба КОПТЭ-гэй түрүүлэгшэ Менгисту Хайле Мариам ба КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов В. И. Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табяа һэн.

Э. БАБА-ЗАДЕ,
АПН-эй корр.

Аддис-Абебэ.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

...ЛЬШЫН СЭРЭГҮҮДЭЙ ...ЖЭЛЭЙ ОЙ

...гэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ахамад командалагша, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо Советскэ Союзай Маршал В. Г. Куликов түрүүтэй Совет Армиин делегаци, бусад социалис оронуудай аха дүү армиинуудай делегацинууд заседанида хабаадалсаһан байгаа.

В. Ярузельский заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Польшодо социалис түйлалтануудые хёрхоор сахин хамгаалжа байдаг Польшын сэрэгүүдэй ой түүхэтэ удха шанартай байна гэжэ тэмдэглээ. Дэлхэй дээрэхи байдал дахинаа түбэг бэрхэшээлтэй боложо байна. Германида фашизмын засаг гартаа абаһанһаа хойшо 50 жэлэй үнгэрһэнэй һүүлээр энэ удаада гадаада далайн саанаһаа дай жүрөөдэһэн уриануууд дахинаа соностожо захалба. Эдэ бүхы хархис уриануудые, харата ябуулгануудые зайсуулан саража, социалис оронуудай эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотойбди.

...ФЖ-гэй СЕССИ

...ээрхэг түримхэй ябуулгануудые, дарлалта мүлжэлгэгүй усадхан зайсуулхын түлөө, эб найрамдалай түлөө, эхэнэрнүүдэй эрхэнүүдэй ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ МДФЖ-гэй бэелүүлдэг ажал ябуулгые зүбшэн хэлсэлгэ, мүн эхэнэрнүүдэй байдалые хаража үзэхэ ООН-ой бүхэдэлхэйн конференцидэ бэлэдхэл сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдана. Энэ конференци 1985 ондо Найробидо зарлагдаха юм.

Уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байха үедэ эхэнэрнүүдэй ажал ябуулгые саашадань эдэбхижүүлхэ, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ тэдэниие нэгэдүүлхэ шухала гэжэ МДФЖ-гэй президент Фрида Браун оролто үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Дэлхэй дээрэхи байдал хэзээдэшье иимэ түгшүүрилтэй байгаагүй юм гэжэ тэрэ хэлэбэ. Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн США-гай ба НАТО-гай шиидхэбэри дэлхэйн арад түмэндэ илангаяа ехэ аюул тохёолдуулна.

...ЭЛЭЭ БЭХИЖҮҮЛХЭ

...дые зайсуулан сарахын түлөө, тэдэнэй буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые болюулхын түлөө тэмсэлдэ эб найрамдалда дуратай олониитые элсүүлэн хабаадуулха шухала гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин, Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин, христианска эб найрамдалта конференциин ба бусад эмхинүүдэй элитэ мэдээжэ түлөөлэгшэд нэгэн дуугаар тэмдэглээ. Тэдэнэр тусхай мэдүүлгэ баталан абаба. Политическэ болон шажан мүргэлэй хараа бодолһоонь дулдыдангүй, американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгые болюулхын тэмсэлдэ нэгэдэлээ бэхижүүлхэ уряа тусхай мэдүүлгэ дотор абтаһан байна.

АСТРОНАВТИЧЕСКА ФЕДЕРАЦИИН КОНГРЕСС

БУДАПЕШТ. «Замбуулинай дайдадахи харилсаан» гэһэн уряа доро Уласхоорондын астронавтическа федерациин (МАФ) XXXIV конгресс Венгриин ниислэл хотодо нээгдэбэ. 35 ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай 600 гаран эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, космонавтнууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. Замбуулинай дайдые амгалан ёһоор шэнжэлэлгэдэ уласхоорондын харилсаа үргэдхэхэ, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада хэрэглэхэ гээшэ энэ олоной хабаадалгатай хуралдаанай гол зорилго болоно.

Энэ конгресс гансал мэргэжэлтэдэй хоорондо һанамжануудаа хубаалдалгын ашаа үрэ ехэтэй газар болохо бэшэ, харин оронуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгые һайжаруулха, политикын, экономикын, эрдэм, соёлой талаар али алиндань ашатай туһатай холбоо барисаас хүгжөөлгэдэ туһалха зэргэтэй гэжэ ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Шарлош тэрэниие нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

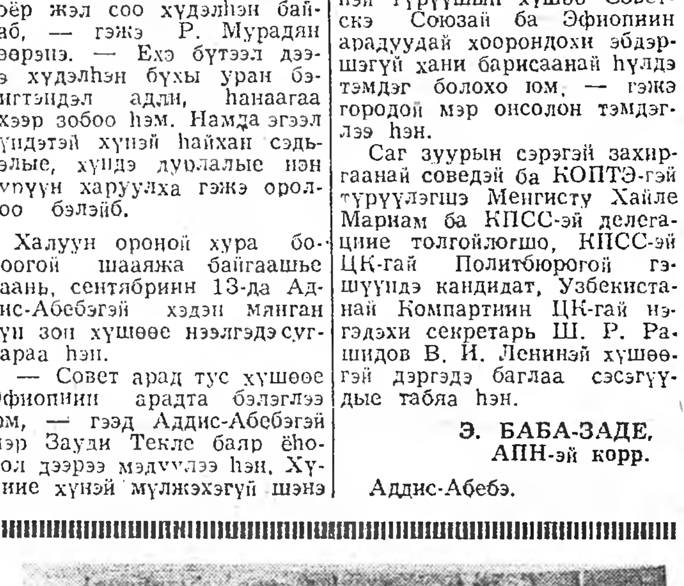
ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ

БОНН. Германиин Коммунис партиин VII съездын 1984 оной январь һарада Нюрнбергдэ болохоёо байһантайнь дашарамдуулан, ГКП-гэй окружной эмхинүүдэй конференцинүүдэй делегадууд эб найрамдалай түлөө, шахардуу шанга байдалые һуларуулхын түлөө, ракетно-ядерно буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлээ саашадань эдэбхижүүлгын харгы замуудые, онол аргануудые бэдэрэн олохо шухала гэжэ тэмдэглэнэ.

ГКП-гэй түрүүлэгшын орлогшо Герман Готье Франкфурт-на-Майндахи Гессенэй ГКП-гэй окружной эмхиин конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Баруун Германиин ажалшадай амгалан тайбанаар ажаһууха, ажаллаха эрхын түлөө тэмсэлдэ партиин зэргэнүүдэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ шухала гэжэ мэдүүлбэ. Энэ газарай юһэн хотодо, общинада ГКП-гэй бүлэглэлнүүд хадаа хүдэлмэришэдэй өөрсэ янзын хэрэм болоно гэжэ конференци дээрэ заагдаба. Американ «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые энэ орондо тараан тодхолтой гү, али үгы гү гэһэн темээр олониитын дунда ФРГ-дэ асуултануудые үнгэргэхэ шухала гэжэ окружной эмхи тэмдэглэнэ.

ЯПОНОЙ ОЛОНИИТЭДЭ ХАНДАҺАН УРЯА

ТОКИО. Хиросима хотодо атомна ба водородно буу зэбсэгүүдые хорихын түлөө бүхэяпоной соведэй отделени дайн дажарта эсэргүү, ядерна хүдэлөөндэ эсэргүү ябуулгануудые эдэбхижүүлхэ уряатайгаар оронойнгоо олониитэдэ хандаба. Отделениин хүтэлбэриин заседани дээрэ нэгэн һаналтайгаар баталагдан абтаһан мэдүүлгэ дотор Япониие ядерна буу зэбсэггүй болгожо соносхохо эрилтэ табигдана.

БЕНИНЭЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКАДА

Энэ бишыхан гүрэн Гвинейн хоолойн эрьедэ оршодог. 1960 онһоо бэеэ даанхай гүрэн болоо юм. 1972 ондо засагаа гартаа абаһан мүнөөнэй правительство арад зоной аша туһада зорюулжа, социально-экономическа ехэ гүнзэгы хубилалтануудые бэелүүлжэ байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: загаһашадай тосхон; элдэб шабар амһартануудые энэ орондо имагтал эхэнэрнүүд хэдэг юм.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ПРАГА. Агууехэ Октябриин 66 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Чехословакиин ажалшад ажалай вахтада жагсанхай. Агууехэ Октябриин социалис революциин нэрэмжэтэ Тршинецкэ металлургическа комбинадай коллектив энэ үдэр болотор хэдэн миллион кроной түүхэй эд, элшэ хүсэ, түлишэ ба материалнуудые алмаха уялга абанхай. Поважска-Бистрицэ хотын машина бүтээгшэд СССР-тэ продукци эльгээхэ жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 7-до дүүргэхэ гэжэ шиидээ юм.

Республикын хэдэн зуугаад промышленна предприятинуудай коллективүүд совет захилнуудые болзорһоонь урид эрхим шанартайгаар дүүргэхэ уялгануудые абаа юм гэжэ ЧССР-эй профсоюзуудай Центральна Соведэй секретарь В. Маржик мэдүүлбэ. Тэдэнэрэй ажалай эдэбхи үүсхэлгэ интернациональна социалис мүрысөөнэй дэлисэ, манай оронуудай ажалшадай харилсаа холбооной онсо шэнжэ, аха дүү партинуудай съездүүдэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлынь харагдана.

ШИИДХЭХЫ ШАТАДАА ОРОБО

БУДАПЕШТ. Венгриин индустриин томо предприяти болохо химическэ комбинадые шэнэдхэн заһаха хүдэлмэри шиидхэхы шатадаа оробо. Эндэ тодхогдоһон шэнэ хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд ба мүнөөнэй арга технологи хэрэглэлгэ бүтээгдэдэг продукциин хэмжээе горитойгоор ехэ болгохо ба шанарыень дээшэлүүлхэ арга олгохо байна. Хүдөө ажахыда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг «Олитреф» гэжэ гербицид эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг юм. 1984 ондо комбинадые шэнэдхэн заһажа дүүргэхэдэ, гурба дахин ехэ гербицид үйлэдбэрилэгдэдэг болохо байна.

УРГАСА ХУРЯАЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

ПХЕНЬЯН. Арадай Корейн полинууд дээрэ хуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа. Бүхы талмайн 44 процентдэнь ороной хүдөө ажахын гол ургамал — барайгар хуряалга түгэсхэгдөө. Республикын хойто хубидахи үндэр хадата районуудта шэнэнисэ ба ешмээн хуряажа үргэлжэлһөөр.

Хванхэ-Намдо болон Хванхэ-Пукто провинцинуудай таряашад барайгар ургуулагшадай дундаһаа үндэр дүнгүүдые туйлаа. Ороной таряалан дээрэ хуряалгын комбайнууд, хүдөө ажахын мүнөөнэй бусад техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

(ТАСС).

Кира Анатольевна Шулунова Улаан-Үдын П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи дүүргээд, Хэрэнэй искусствын һургуулида 25 жэлэй туршада хүдэлжэ байна.

Эрхимээр хүдэлһэнэйнгөө түлөө республикынгаа Соёлой министерствын, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудаар урмашуулагдаһан байха. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, СССР-эй Соёлой министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. А. Шулунова.

В. ПЛУТТЫН фото.

СЕЗОН НЭЭГДЭХЭНЬ

Буряадай гүрэнэй Ленинэй ордентэ оперо болон баледэй академическэ театрайхид зунайнгаа гастрольнуудые амжалтатайгаар үнгэргэһэнэйнгөө удаа зэлжээтэ, 44-дэхи сезоноо Б. Ямпиловай «Сильнее смерти» гэһэн опероор нээхэнь. Шэнэ сезоной эхиндэ Л. Книпперэй, Б. Ямпиловай «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн суута балет, А. Бородинай «Игорь тайжа», Д. Россиниин «Севильский цирюльник» гэһэн оперонууд харуулагдаха юм.

1983 — 1984 онуудай сезондо театрай сценэ дээрэ хэдэн шэнэ зүжэг табигдахаар түсэблэгдэнхэй. Тэрэ тоодо М. Мусоргскиин «Борис Годунов», З. Бажовой «Сэдьхэлэй һайхан эрмэлзэл», Г. Доницеттиин «Дон Паскуале», А. Кулешовой «Тэрэнги» гэһэн оперонууд, А. Юхановай «Кыз Жибек», П. Чайковскиин «Нойрсоһон хүүхэн» гэһэн баледүүд харагшадай анхаралда дурадхагдаха.

Х. СОКТОЕВ.

Соёлой һонин

КИНОГОЙ ДОЛООН ХОНОГ

СССР-эй Конституциин үдэртэ зорюулагдаһан совет киногой долоон хоног Бэшүүр тосхондо үнгэргэгдэбэ.

«Хилок» гэжэ кинотеатрайнгаа үндэр һайхан байшан соо бэшүүрэйхид «Тревожное воскресенье», «Дочь командира», «Путешествие будет приятным» гэхэ мэтын һонирхолтой фильмүүдые хүжарлан хараа. Тиихэдэ үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильмүүд эдэ үдэрнүүдтэ олоор харуулагдаһан байна.

Н. ЧИМИТОВА.

«УРАГШАА»

Хориин районой Булам тосхоной «Урагшаа» гэжэ агитбригада нютагтаа яһала мэдээжэ болонхой. 1976 ондо уран һайханда дуратайшуул коллектив болоһо нэгэдэһэн юм. Һонирхол ехэтэй программаараа, гүйсэдхэхы үндэр шадабаряараа тус коллектив олоной анхарал татажа, алдар сууда гараһан намтартай. Удаань республиканска конкурснуудта гурба дахин түрэл районоо түлөөлөө юм. Республиканска конкурсдо хоёрдохёо хабаадахадаа дипломант болоһон һаа, ерэхэ жэлынь лауреадай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй Булам нютагаа бусаа һэн.

«Урагшаа» гэжэ агитбригадынхидай амжалта тиимэшье бэлэхэнээр ерээгүй. Эндэ Х. Ш. Шираповагай эмхидхэхы бэлиг шадабаринь үндэрөөр сэгнэлтэй. Мүнөө агитбригадын олонхи гэшүүд таряа хуряалгада хабаадалсана. Иигээд энэ шухала ажалаа урагшатайгаар дүүргэлсээд, клубай байшангай сонхонууд дахин гэрэлтэжэ, орой болотор дуу хүгжэм зэдэлхэ байха.

В. ХАРНАХОЕВ.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ДЗЮДО: ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИОНАТ

Дзюдо барилдаагаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн октябрийн 13-һаа 16 болотор Москвада В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Түбэй стадионой Спортын ордон соо болохо байна. Дзюдо барилдаан хадаа манай орон дотор спортын эгээн һаяын зүйлнүүдэй нэгэниинь мүн. Дзюдо барилдаанай федераци 1972 оной намар байгуулагдажа, ороной түрүүшын чемпионат 1973 ондо үнгэргэгдөө һэн.

Сэхыень хэлэхэдэ, энэ барилдаан 30-аад онуудта манай орон дотор мэдээжэ байһан юм. Үшарынь юуб гэхэдэ, спортын эдэбхитэд манай орон дотор онсо өөрын шэнжэтэй барилдаа бии болгохо тухай ехэ ажал ябуулжа байгаа бшуу. СССР-эй арадуудай спортын барилдаанай национальна зүйлнүүдэй олон тоото арга дүрэнүүд, мүн дзюдо, джиуджитсу барилдаануудай арга дүрэнүүдые халан абаха талаар ехэ юумэн хэгдээ һэн. Тэрэ самбо барилдаан гэжэ нэрлэгдэжэ, спортын энэ зүйлөөр ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн түрүүшынхеэ 1939 ондо үнгэргэгдэһэн байгаа.

Самбо болон дзюдо барилдаануудай олохон арга дүрэ адлирхуу юм. Тиимэһээ дзюдо барилдаанай Олимпиин наадануудай программада оруулагдахадань, манай эрхим бэрхэ самбистнууд кимоно үмдэжэ, уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадажа захалаа һэн. Яһала амжалтатайгаар хабаадаһан байгаа гэжэ хэлэлтэй.

Дзюдо 1975 ондо СССР-эй арадуудай Спартакиадын программада түрүүшынхеэ оруулагдаһан байгаа. 1979 оной Спартакиадада гадаадын оронуудай барилдаашад хабаадаһан юм.

Энэ жэлэй спартакиадын мүрысөөн дэлхэйн чемпионадай урда тээ шэлэн абалгын һүүлшын наадан болобо. Бүхы союзна республиканууднга, Москва болон Ленинград хотонуудһаа 136 дзюдоист, мүн дэлхэйн 9 оропой, тэрэ тоодо Швейцариин, ГДР-эй, Польшын, Бельгиин, Чехословакиин, Монголой 30 гаран атлет түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Алдар сууда гараһан бүхы барилдаашад 1983 оной Спартакиадын чемпионууд болоҗо шадабагүй. Жэшээнь, Европын гурба дахин чемпион Александр Яцкевич (65 килограмм) түрүүшынгээ уулзалгада залуу барилдаашан Олег Злобинтой тулалдаба. Тиихэдээ шүүгдэшэһэн байгаа. 1980 оной Олимпиин наадануудай чемпион, дэлхэйн чемпион Николай Солодухин урдахи хоёр Спартакиадада илажа гараа һэн. Харин энэ удаада оройдоол гурбадахи шанда хүртэбэ. Спартакиадада түрүүшынхеэ хабаадаһан 22 наһатай атлет Юрий Соколов энэ шэгнүүртэ илалта туйлаа.

Европын чемпион 22-той Валерий Дивисенко хүндэшэг шэгнүүртэ түрүү һуури эзэлхэ ёһотой гэжэ багсаамжалагдаа һэн. Зүгөөр хүлеэгдээгүй ушар боложо, 30 наһатай атлет Абдушалил Юнусов онсо шалгарба. Абсолютна шэгнүүртэ 22-той спортсмен Малхаз Беруашвили эдэбхитэй һайнаар барилдаһан байгаа. Урдандаа ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ онсо шалгардаггүй байһан Малхаз Европын чемпион Хабиль Бикташевые шүүжэрхёо.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ мэдээжэ барилдаашад эрхимлэһэн байна. Хазрет Тлецери, Тамаз Намгалаури, Шота Хабарели, Виталий Песняк, Алексей Тюрин гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлбэ. Европын гурба дахин чемпион, 150 килограмм шэгнүүртэй Алексей Тюрин жэл соо забһарлалга хэһэнэйнгээ һүүлээр татами (барилдаанай хибэс) дээрэ гаража барилдахадаа, бүхы уулзалгануудтаа илажа, түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

Манай суглуулагдамал команда һайн һорилго бэлэдхэлтэй байна. 65, 71, 86, 95 болон тэрээнһээ дээшэ шэгнүүрэй спортсменүүд дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ медальнуудта хүртэхэ аргатай гэжэ ахалагша тренер Геннадий Калетькин тоолоно. Тэрэнэй һанамжын ёһоор, Японой барилдаашад илангаяа һайн бэлэдхэлтэй байдаг гээшэ. Дэлхэйн гурба дахин чемпион хүндэ шэгнүүртэй Ясухиро Ямасита, дэлхэйн чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдаһан Сеито Носэ (86 килограмм), дэлхэйн чемпионууд Ясухиро Мориваки (60 килограмм), Масао Масивадзаки (65 килограмм) гэгшэд илалта туйлаха ехэ арга боломжотой.

Дүрэ буляалдалгын гү, али классическа барилдаануудтал адли, манай дзюдоистнуудай дунда тиимэ үндэр нэрэ зэргэтэй хүнүүд үсөөн юм. 1972 ондо Мюнхендэ болоһон Олимпиадада Шота Чочишвили түрүүшын олимпийскэ чемпион болоо һэн. Монреальда болоһон Олимпиадада Владимир Невзоров, Сергей Новиков гэгшэд алтан медальнуудаар шагнагдаа бэлэй. 1975 ондо Невзоров совет спортсменүүд соохоо түрүүлэн дэлхэйн чемпион болоһон юм. Москвагай Олимпиадада Николай Солодухин, Шота Хабарели гэгшэд илажа гараба.

Мүнөө СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд Солодухин, Тюрин, Песняк, Намгалаури, Бикташев, Тлецери гэгшэд дзюдоистнуудые һурган һорилгын мэдээжэ түбүүдтэ бэлдэгдэһэн байгаа. Хазрет Тлецери Майкопой барилдаанай һургуулиие түлөөлнэ. Энэ һургуулида мянга гаран үхибүүд һурадаг. Владимир Невзоров, дзюдо болон самбо барилдаагаар ороной олон чемпионууд эндэ хүмүүжүүлэгдэнхэй. Энэ һургуулиие эмхидхэн байгуулһан Якуб Коблев Япондо мэргэжэл шадабаряа, арга дүрэеэ дээшэлүүлһэн байгаа. Мүнөө Коблев педагогикын эрдэмэй кандидат, Адыгейн багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй декан юм. Тэрэ орон дотор дзюдоистнуудые һурган бэлдэлгын ниитэ нэгэн гурим зохёохо талаар ехэ юумэ хэнэ.

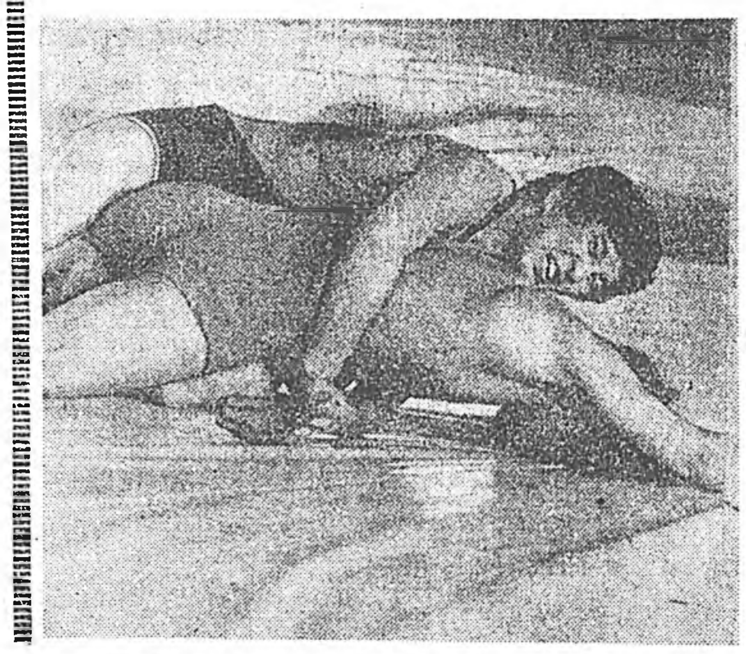
Николай Солодухин Курскда урган гаранхай. Тэрэ милициин ахалагша лейтенант, багшанарай институдай түүхын факультедтэ һурадаг. 28 наһатай юм. Тренер Михаил Скрыповэй хүтэлбэрилдэг Курскын дзюдогой һургуулида 500 гаран үхибүүд һурадаг. Солодухин, ороной чемпионууд Александр Шуров, Василий Губанов, Александр Сивцев гэгшэд эндэһээ урган гаранхай.

Дзюдо барилдаанай түбүүд Гори, Тбилиси, Куйбышев, Минск, Москва, Кишинев, Красноярск, Ташкент хотонуудта байгуулагданхай.

Эдиршүүлэй, залуушуулай болон ехэшүүлэй дунда дзюдо барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг. Байгша оной июнь һарада Пуэрто-Рикодэ үнгэргэгдэһэн залуушуулай дэлхэйн чемпионадта совет барилдаашад 1 алтан, 2 мүнгэн, 1 бронзо медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

Владимир ГОЛУБЕВ.

(АПН).

ШАНГА ТУЛАЛДААН ЭХИЛХЭНЬ

Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай суглуулагдамал командануудай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар республикын кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөн октябрийн 15—16-да «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо үнгэргэгдэхэнь.

Эдэ мүрысөөнүүд юугээрээ һонирхолтойб гэхэдэ, Буряад ороной спортын бүлгэмүүд болон клубуудта дүрэ буляалдалгын барилдаанай ямараар хүгжөөгдэжэ байһгын ёһотойл харалга болохо байна бшуу.

— Энэ жэлэй түгэсхэлэй мүрысөөндэ спортын зургаан бүлгэмэй болон клубай суглуулагдамал команданууд хабаадажа, хаба шадалаа туршахаар хүлеэгдэнэ. Гол түлэб «Динамо», «Урожай», «Трудовые резервы», «Буревестник» бүлгэмүүдэй суглуулагдамал командануудай дунда илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болохо юм гэхэдээ алдуу гаргахагүй байхаб,— гэжэ физкультура болон спортын республиканска комитедэй дэргэдэхи Спортын мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуулиин (ШВСМ) ахалагша тренер, спортын мастер В. В. Баймеев хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, урда урдын жэлнүүдтэ гол түлэб «Урожай» болон «Трудовые резервы» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэдэй хоорондо шанга тэмсэл болодог һэн. Эдэ команданууд республикын кубогта хэдэ дахин хүртэһэн байгаа. Гэбэшье спортын мастер, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Н. С. Ивахиновай ахалагша тренерээр хүдэлдэг «Динамо» бүлгэмэй барилдаашад нёдондо жэл эдэбхитэй һайнаар мүрысэжэ, Буряадай АССР-эй кубогаар шагнагдаа бэлэй.

Энэшье удаада тэдэнэр урдынгаа амжалтые улам арьбадхаха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлнэ. Спортын мастернууд Б. Дашибальжиров, аха дүүнэр Владимир болон Леонид Актиновууд, Э. Ивахинов, Н. Иванов, В. Вострецов, В. Мархаев, бэлигтэй бэрхэ спортын мастерта кандидадууд В. Сухеев, А. Бардаханов, В. Шестаков, Ц. Иванов болон бусад «Динамо» бүлгэмэй нэрэ хүндые хамгаалха юм.

Уласхоорондын классай спортын мастернууд М. Цыдыпов, О. Алексеев, спортын мастернууд В. Абушеев, А. Милгадаев, Н. Бураев, мастерта кандидадууд Б. Дармаев, В. Бунаев болон бусад барилдаашад «Урожай» бүлгэмые түлөөлхэ байна. Спортын мастернууд С. Галсанов, В. Пильчинов, А. Лезнов «Трудовые резервы» бүлгэмэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ орохо.

Гол түлэб Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэр «Буревестник» бүлгэмэй нэрэ хүндые хамгаалха. Спортын мастернууд С. Замбалов, Б. Санданов, М. Елбаскин болон бусад һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулна.

Хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулида авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортын клубта, мүн хүдөөгэй районуудай, түсхайлбал, Баргажанай, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын районуудай хүүгэдэй спортын һургуулинуудай хүмүүжэмэлнүүд эдэ командануудай бүридэлдэ орожо, хаба шадалаа туршаха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Локомотив» бүлгэмэй ахалагша тренер, спортын мастер Цыденжаб Гулгенов барилдажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

ДИСКОТЕКЭНҮҮДЭЙ харалга-конкурс үнгэргэхэ тухай СССР-эй Соёлой министерствын, ВЦСПС-эй секретариадай болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретариадай тогтоолой ёһоор, Буряадай АССР-эй Соёлой министерство, профсоюзуудай областной соведэй президиум, ВЛКСМ-эй обкомой секретариат тогтоол баталан абаба. 1983 онһоо 1984 оной январь болотор дискотекэнүүдэй республиканска хоёрдохи харалга-конкурс үнгэргэхэ тухай тэрэ тогтоол соо хэлээтэй. Мүн дискотекэнүүдэй республиканска харалга-конкурсын дүрим, эмхидхэлэй комитедэй бүридэл баталагдаа.

ДИСКОТЕКЭНҮҮДЭЙ ХАРАЛГА

Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй, Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, Худалдаа наймаанай министерствэнүүд, техническэ мэргэжэлэй һуралсалай, ниитын эдеэ хоолой управленинүүд, туризм болон аяншалга эмхидхэлгын, курортнуудые эрхилэлгын соведүүд, зохёохы ажалтанай холбоонууд, республиканска газетэнүүдэй редакцинууд, телевидениин болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитет, Буряадай АССР-эй хоровой бүлгэм мэтын эмхи зургаанууд тус харалга-конкурсые үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха байна.

Дискотекэнүүд (дискоклубууд) бүхы захиргаануудай соёлой байшангууд, ордонгууд, хото, хүдөөгэй клубууд, мүн дээдэ, түсхай дунда, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай, ГПТУ-нуудай, СПТУ-нуудай, соёлой болон амаралтын паркнуудай, кафе ба ресторануудай, аяншалгын эмхинүүдэй коллективүүд харалга-конкурсдо хабаадаха ёһотой.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

МАРКАНУУД МАНДА ХӨӨРЭНЭ

Табин жэлэй саана Буряад орон тухай хөөрэһэн түрүүшын почтово марка барлан гаргагдаһан юм. 1933 оной апрель һарада «СССР-эй арадууд» гэһэн марконуудай суглуулбари манай орон дотор ажаһуудаг үндэһэ яһатанай ажабайдалые, соёлой хүгжэлтые гэршэлээ бэлэй. Сэнхирхүхэ үнгэтэй, национальна угалзануудаар шэмэглэгдэһэн нэгэ марка дээрэ буряадуудай һуудал байдал зураглан харуулагдаа һэн.

Тэрэ гэһээр хизаар ороноо шэнжэлэгшэд Буряадта зорюулагдаһан почтово эдэ тэмдэгүүдые суглуулжа, бүридхэжэ эхилһэн юм. Сэсэгтэ тала нуганууднай, заха зайгүй нэмжыһэн ой тайгамнай, домог сууда ороһон гайхамшаг Байгал нуур — эдэ бүгэдэ хуу өөрын онсо шэнжэтэй. «Эхэ оронойемнай байгаали» гэһэн 1959 ондо гаргагдаһан хэһэг соо Буряадай байгаалиие зураглаһан почтово марка оролсоо һэн. Энээнэй һүүлдэ 7 жэлэй үнгэрһэнэй удаа Байгалда амидардаг омоли, һэлбэрүүһэн болон хилмэ загаһадые зураглаһан марканууд филателистнүүдые хужарлуулаа бэлэй. Байгал нуурай карта дээрэ загаһашадай онгосо — иимэ һэн удаадахи марка...

Баргажанай заповеднигэй эмхидхэгдэһээр 50 жэлэй ойдо зорюулжа, СССР-эй Хэлхеэ холбооной министерство хоёр шэнэ марка олоной анхаралда дурадхаһан юм. Нэгэн дээрэнь уран зурааша А. Семенцов-Огиевский заповеднигтэ амидардаг ангуудые зураа. Нүгөөдэдэнь Байгал нуурай оршондо нэмжыһэн заповеднигэй дүрсэ харуулагдана. «СССР-эй ан амитад» гэһэн хэһэг соо баргажанай булганай үнгэтэ һайханаар буулгагдаһые гоёшоон харамаар бэлэй.

Эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэд—декабристнууд, революционернууд түрүү үзэл бодолойнгоо түлөө Сибирь руу хаатаргада олоор сүлэгдэһэн гээшэ. Зариманиинь хаатаргын удаа Буряад орондо ажаһуугаа. СССР-тэ ба социалис оронуудта эдэнэрэй дурасхаалда зорюулагдаһан марканууд хэдэн мянган хэһэгээр гаргагдаа һэн. Емельян Пугачёвой хүтэлбэри доро болоһон буһалгаанай 200 жэлэй ойдо зорюулагдаһан марканууд 1973 ондо худалдаа наймаанда ороо. Юуб гэхэдэ, энэ буһалгаанда хабаадагшадай олонхинь Буряад руу сүлэгдэһэн байха юм.

Удаань декабристнуудай буһалгаачай 100, 125, 150 жэлэй ойнуудта марканууд барлагдаа һэн.

Варшавска университедэй зоологиин кафедрын профессор В. Дыбовский польско буһалгаанда хабаадаһанай түлөө Зүүн Сибирь руу сүлэгдэһэн юм. Гэбэшье энэ сүлэлгэ эрдэмтэнэй хүсэл эрмэлзэлые һалгаагаа бэшэ, харин ажал ябуулгадань шэнэ арга боломжонууд нээгдэһэн байна. Ородой Географическа бүлгэмэй Зүүн Сибириин отделениин 1851 ондо байгуулагдахада, Дыбовский тэрэнэй дэмжэлгэ туһаламжаар Байгал шадарай ан амитадые шэнжэлжэ, шудалжа эхилнэ. Иигэжэ научна хүдэлмэриин хэдэн боти хэблүүлээ бэлэй. 1973 ондо Польшодо В. Дыбовскиин дурасхаалда марка гаргагдаа. Эрдэмтэнэй дүрэ доро баргажанай булган зурагданхай һэн.

В. И. Ленинэй шаби, революционер И. В. Бабушкинай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо барлагдаһан марконуудые филателистнүүд үндэрөөр сэгнэһэн байна. Ородой түрүүшын революцида баатарлигаар хабаадаһан революционерэй саалуулһан газарта Бабушкин хото урган бодонхой гэжэ мэдээжэ.

Удаань революционер М. В. Фрунзиин, граждан дайнай герой Сергей Лазогой дүрэтэй марканууд альбомууд соо һууриия эзэлээ һэн. Хажуудань Советскэ Союзай маршалнууд К. К. Рокоссовскиин, И. С. Коневой дүрэ зурагуудтай марканууд абаһаар анхарал татадаг. К. К. Рокоссовский 1920 ондо Улаан Армиин эскадроной командир ябахадаа, Буряад орон ерэһэн юм. 1921 ондо барон Унгернын бандануудай Монголһоо добтолходонь, түрүүшын байлдаан Буряадай газар дээрэ — Зэлтэр, Тохой нютагууд шадар болоо һэн. Рокоссовскиин командалга доро улаан сэрэгшэд Унгернын этэгээдүүдые бута сохиһон юм. Граждан дайнай үедэ бронепоездын комиссараар томилогдожо, Буряадта дайлалдаһан, удаань суута совет полководец болотороо ургаһан И. С. Конев тухай хүн бүхэн мэдэхэ бшуу.

Граждан дайнай үедэ Эрхүү хотодо газетэнүүдые, тэрэ тоодо буряад хэлэн дээрэ газетэ гаргадаг байһан чех уран зохёолшо Ярослав Гашек тухай дурасхаал арадаймнай сэдьхэлдэ мүнхэ. Гэхэтэй хамта Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй мэдээжэ ажал ябуулагшад М. И. Калинин, П. П. Постышев, С. М. Буденный, К. Е. Ворошилов болон командарм В. К. Блюхер гэгшэдэй дүрэ зурагууд почтово марканууд дээрэ барлагданхай. Элитэ ехэ эдэ хүнүүд албан тушаалайнгаа уялгаар түрэл Буряад оронтой танилсаһан байха юм.

Бүхы совет арадтай суг манай нютагай хүбүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ дайлалдаһан гээшэ. Тэдэнэй дундаһаа танкнуудые бута сохидог бригадын командир, Советскэ Союзай Герой В. Б. Борсоевой дайшалхы зам илангаяа һонирхолтой. 1970 ондо В. Б. Борсоевой дүрэ зурагтай марканууд орон соогуурнай тараа бэлэй.

«Автономито республикануудай ниислэл хотонууд» гэһэн марконуудай хэһэг соо Буряадай оперо болон баледэй театрай байшангай дүрэ оруулагдаа һэн.

Спортын национальна зүйлнүүдые дэлгэрүүлгэдэ хэр угһаа онсо анхарал хандуулагдадаг байгаа. Буряад дэгэл үмдэһэн һур харбагшадые уран зурааша В. Пименов таарууу зохидоор зуража, маркануудта барлуулхаар дурадхаһан юм.

Һонирхолтой намтартай хүнүүдэй Буряадай хүгжэлтэдэ хабаатай байһандань урмашамаар. Тэрэ тоодо академигүүд Д. Н. Прянишников, В. А. Обручев, летчигууд Михаил Громов, Михаил Водопьянов, генерал-майор Советскэ Союзай Герой Л. М. Доватор болон бусадайшье дүрэ зурагуул маркануудта барлагдаһан байха юм.

Филателистнүүдэй бууурашагүй һонирхол татадаг эдэ марканууд урданай баян түүхэтэй, хэтэдээ залуу Буряадаймнай хүгжэлтын шатануудые бүримүһэн гэршэлнэ бшуу.

А. ЛИТВИН, филателист.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» октябрийн 8-да үнгэргэгдэһэн 41-дэхи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха»: 5—бүхэ барилдаан, 30—хүндэ атлетикэ, 32—фигурна халтиралга, 35—шайбатай хоккей, 40—бадминтон, 42—уһан дээрэ санаар һолжоролгын спорт.

«36-һаа 5-ень тааха»: 6 — дзюдо барилдаан, 8—велоспорт-трек, 11—волейбол, 13—хадаһаа санаар һолжоролгын спорт, 14—академическэ һэлюурдэлгэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Таряа хуряалгые гээлтэ, хороолтогүйгөөр» — түрүү бэшэг. «Зоригто нүхэрни»— Б. Зайловай статья. Мал ажал— эршэтэ ажал. «Малайнгаа үүлтэр һайжаруулха» — В. Семёновой статья. СССР-эй үдэрнүүд МНР-тэ. «Анда нүхэдэй уулзалга дээрэ...» — Ч. Гомбоинай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Коммунис ёһо гуримаар» —А. Климовэй статья. БАМ: үдэрһөө үдэртэ. «Ажалай түрүүшүүл»— Ф. Пилюгинэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшад. «Карл Марксын һургаал ба бодото социализм»— В. Кузнецовой статья. Социалис оронуудта. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Хүбүүмнай сэрэгэй албанда. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Концертын залда—һурагшад». 10.40 — Баримтата фильм. 11.10 — «Первые годы» — уран һайханай фильм. 12.15 — Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ заводой Соёлой ордонгой хоорой «Искра» студиин концерт. 12.35— Баримтата фильм. 12.55 — Армениин телевидени болон радиогой симфоническа оркестр наадаха. 13.15 — Шэнэ һонин (13.20 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 Баримтата фильм, 15.55 — «Ород хэлэн». 16.25— «Москва шадарай тосхонуудай мүнөөдэр ба үглөөдэр». 16.55 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй концерт». 17.40— «Друзья и враги революции» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.30 — Шэнэ һонин (буряадаар). 18.40 — «Ургаса-83» (буряадаар). 19.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.30— «Сасуутан».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Үдэшын аялга дуунууд». 20.15 — Г. Фигейредогой пьесээр «Эзоп» гэһэн телефильм. 22.00 — «Время». 22.30 — Концерт. 22.55 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 —«А. С. Пушкинай онтохонууд». 4-дэхи класс. 10.05 — Англи хэлэн. 10.35 — «А. С. Пушкинай онтохонууд. 4-дэхи класс. 11.05— «ПТУ-гай һурагшадта». Юрэнхы биологи. 11.35 — Түүхэ. 7-дохи класс 12.15 — «Эжын һургуули». 12.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. 13.05 — Юрэнхы биологи. 9 дэхи класс. 13.35 — Англи хэлэн. 14.05 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.30 — «Баримтата пропагандын ленинскэ түсэб». 14.55 — Ж. Верныи ажабайдалай ба зохёохы ябуулгын хуудаһанууд. 15.40— «Эб найрамдалай хэшээл». 16.25 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.55 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

Москва. 18.30 — Концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Баримтата фильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Арадай уран бэлигэй уласхоорондын «Һолонго» гэһэн V фестиваль (Швейцари). 21.40 — Баримтата фильм. 22.00 — «Время». 22.30 — «Единственный мужчина» — уран һайханай фильм. (1-дэхи ба 2-дохи сери).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор — 2 50-96, приемная 2 54 - 54 зам редактора — 2 68-08 зам редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50 52 секретариат — 2 66-76, отделы: партийной жизни — 2 34-05, 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2 64-36 2 63-86 советского строительства и быта 2 69-58 культуры и школ — 2 60 21, 2-57-63 информации — 2-60-91, переводов — 2,54-93, писем и селькоров — 2 67-81, корректорская — 2 33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ле... Н-02534. Заказ № 236. Индекс...